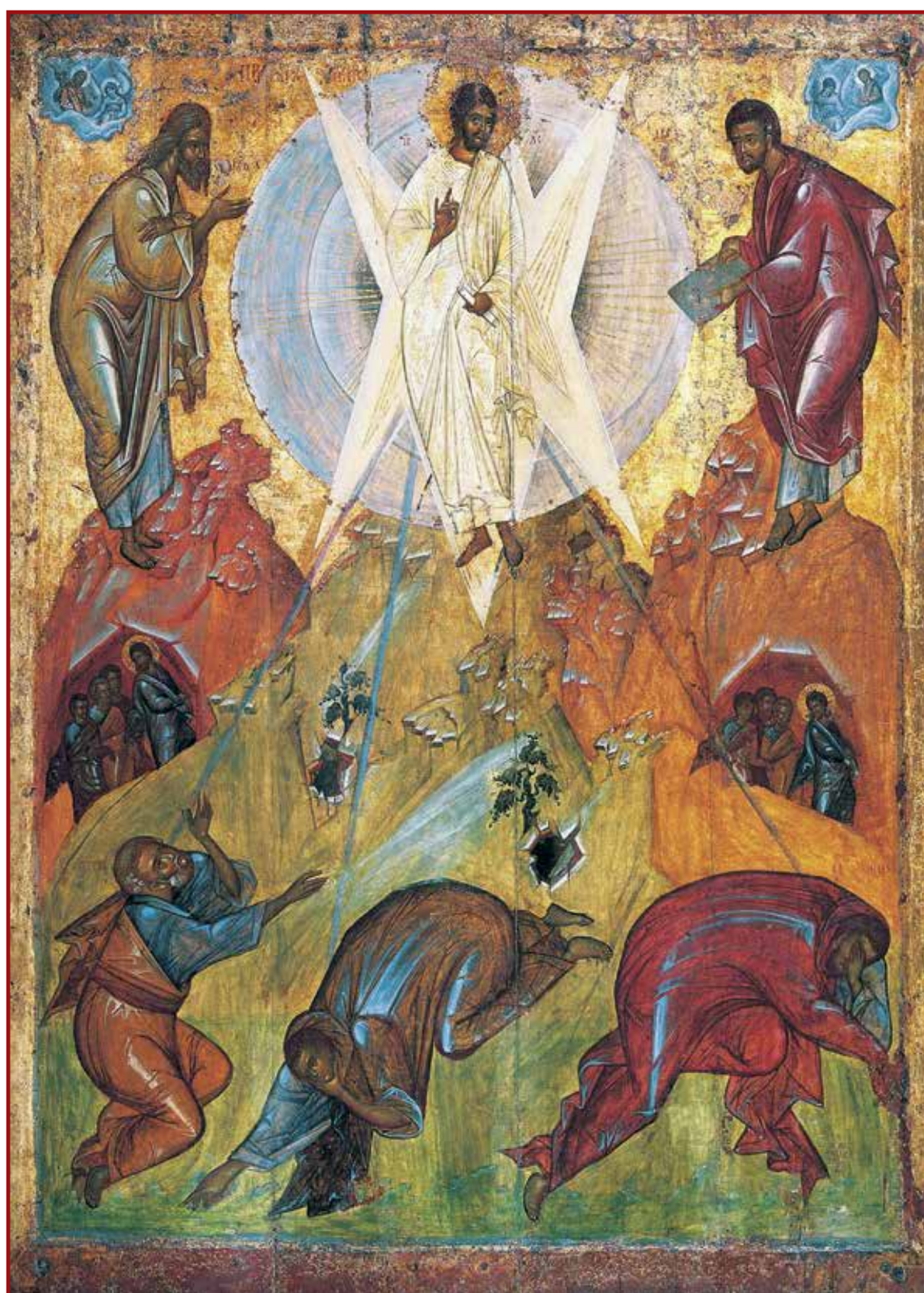

Metropoolia

Sest sina saad Kristuse
tunnistajaks kõigile inimestele
selles, mida sa oled näinud
ja kuulnud. (Ap. 22,15)

Me tunnistame armu,
kuulutame halastust,
ei varja heategusid.
(Suurest veepühitsuspalvest)

Issanda Muutmise pühakuju. Theofanis Kreeklane, 15. sajand, Trejtekovi Galerii

Läkita oma valgus ja oma tõde, need juhatagu mind,
need viigu mind Sinu pühale mäele! Ps 43:3

Naine ja perekond. Metropoliit Stefanus. [Lk 2](#) / EAÕK Täiskogu 2014. [Lk 3–4](#) / Paavst Franciscuse ja oikumeenilise patriarhi Bartolomeuse ühisavaldus. [Lk 5](#) / Välisuudised. Preester Sakarias Leppik. [Lk 6](#) / Koostööst Püha Platoni Seminari ja EELK Usuteaduse Instituudi vahel. Ülempreester Mattias Palli. [Lk 7](#) / EAÕK uued vaimulikud. [Lk 8](#) / EAÕK vaimulike koosolek Hiiumaal. Ülempreester Ardalion Keskküla. [Lk 9](#) / Tähtpäevad EAÕK kogudustes. [Lk 10–11](#) / EAÕK pere-laager 2014. Marje Kuusmik. [Lk 11 ja 20](#) / Renoveerimistööd EAÕK kirikuhoonetes. [Lk 12–13](#) / Elu Kristuses. Püha Nikolai Kavasila. [Lk 14](#) / Peeter-Pauli päev. Ülempreester Konstantin Kokla. [Lk 15](#) / Madli Seperi kirikutekstiidid. Sirje Säär ja Inga Heamägi. [Lk 20](#).

Pere ja ühiskond

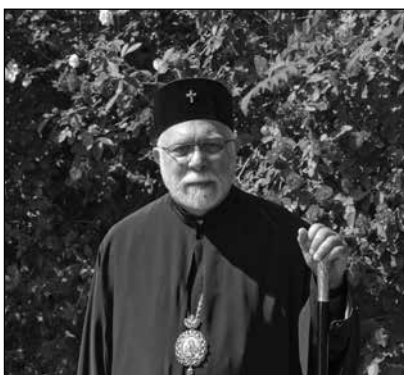

Foto: Gennadi Baranov

Näib, et tänapäeval on abielu ja järglaste saamine tähendust muutnud. Laste saamine ei ole enam abielule ainuomane mõte. Näiteks pävakorral olev homoabielude küsimus – isegi kui Eestis ei sõnasta seaduslooja seda veel avalikult nii – raputaks pöördumatult kehtivat normi, luues perekonna uue standardi.

Enne kui teemaga edasi liikuda, on oluline täpsustada alljärgnevat.

Õigeusu kirik võtab vastu kõik inimesed, eristamata neid nende sättumuste ning isiklike, vaimulike, füüsiliste või psühholoogiliste probleemide alusel. Kirik ei ole olemas selleks, et hukka mõista, vaid et ravida neid, kes tema juurde tulevad ja kes soovivad vabaneda oma hirmudest ja ihadest, ehk teisisõnu hinge ja ihu sõltuvustest, mis takistavad nende osadust Jumalaga. Õigeusu kirik ei kuuluta oma usklitele äratõukamist ega väljaheitmist, vaid vabatahtlikku askeesi oma südame kirgede puhastamiseks. „Mulle on kõik lubatud!”, ütleb püha Paulus – „Siiski miski ärgu saagu

meelevalda minu üle!” (1Kr 6,12). Igaüks võib teha, mida soovib, kuid kõik teed ei vii Jumalani. Õigeusu kirik mõistab hukka ja tõukab eemale patu, kurja, kuid mitte mingil juhul patustaja.

Veelkord: kui ma kõnelen kellegagi, kes ei jaga Piibli tõdesid ega minu kristlikku usku, ei näe ma mingit põhjust teda ka Jumalaga suhestada, ei patust ega pääsemises. Tema ise määrab punase joone, hea ja kurja piiri vastavalt oma isiklikele tõekspidamistele. See on inimene valik ja ma austan seda täielikult.

Tulgem aga nüüd tagasi põhiteema, olulisema juurde.

Algselt on abielu loomulik and. Elu sünnitamiseks ühinevad mees ja naine, et viljastada munarakk. Abielu institutsionaliseerumisega löi ühiskond sellele loomulikule annile juriidilise raami, et seda kaitsta. Kui seaduseandja otsustab teha abielust põhiliselt õiguse ja tunnete objekti (tunnete-abiellul on meie ajal tendents võidutseda järglaste saamise abielu üle) väljaspool igasugust loomulikku andi, hägustab ta perekonna mõistet ja suunab ka inimese tuleviku ettearvamatule kursile. Jäägem pisut realistlikumaks ja ärgem laskem ennast tundelisusel kõrvale juhtida: võrdsuse nimel ja diskrimineerimisest keeldumise egiidi all otsitakse juba võimalust ideeks võrdsusest kõigi paaride vahel, nii heteroseksuaalsete kui ka homoseksuaalsete vahel. Objektiivselt rääkides: kuna mees ja naine koos ei ole sama,

mis kaks meest ja kaks naist koos, kas on siis võimalik asetada ühele tasemele hetero- ja homoseksuaale? Kui homme on võrdsuse nimel kõik ühele pulgale asetatud, vallandab see ohtliku protsessi, mis viib lähemas või kaugemas tulevikus sugulise eristamise hääbumisele. Et vähemusgrupid saaksid rakendada oma õigust võrdsusele, keelatakse inimkonnal teha vahet mehe ja naise vahel.

Praegu elame veel elavale iseloomulike erinevustega maailmas. Peagi on aga oht näha uut inimkonda, rajatud eristamatusele. Kuid eristamatus on eristamise vastand, sest ei väljenda piisavalt eristamiseks vajalikke iseloomuomadusi. Selliselt arenevad näiteks vähirakud. Seetõttu on vahettegematus surma printsiip. Niisiis võib põhjendatult esitada endale küsimuse: kas nüüdsest saab sellest inimkonda juhtiv printsiip?

Siiani on ühiskonna alusmõte toetunud arusaamale piiridest ja sellega ka mõttele, et kõik ei ole võimalik. Kõike ei ole võimalik seadusega määrata. Kõike ei ole võimalik toota. Ühtaegu nii positiivne kui ka kaitsev piirang, mõte, et kõike ei saa seadusega määrata, hoiab meid Seaduse diktatuuri eest ja mõte, et kõike ei saa toota, hoiab meid Teaduse diktatuuri eest. Nihilismi kesse seisneb väitel „kõik on võimalik”. Veel veidi ja seaduseandja läheb ühiskonnas tõelistest probleemidest mööda, veel veidi ja ta otsib võimalust kokku klopsida perekond tänu juriidilis-meditsiinilisele montaažile, nimetab selle

„perekonnaks” ja põhimõttest „kõik on võimalik” saab tegelikkus ning koos temaga võidutseb nihilism jagamatult teaduse, õiguse ja inimese üle.

Eesti Kirikute Nõukogu liikmeskirikud tuletasid aupaklikult meie riigikogu liikmetele meelde, et olemasolevast seadusest iseenesest piisab ja et riigil pole alust seda ebamõistlikult muutma hakata. Kuid kas neid võetakse kuulda? Rütmis, milles asjad praegu arenevad, kuuletub inimene peagi inimesele, ilma et inimene ise millelegi kuuletuks.

Sama mõttekäigu kohaselt ei tohi skunustada, et pole olemas õigust lapsele, vaid lapse õigus. Liiga palju on ohtlikke ja tõsisid asju, eriti adoptsiooni teemal, mis seab lahutatud ja homoseksuaalsete paaride lapsed olukorda, kus nad ei ole lapsed nagu teised. Sellele lisandub veel fakt, et lastel on loomulik kalduvus ennast süüdistada, kui perekonna tasakaalu enam ei austata.

Tahame või ei, on olemas perekonna loomulikud annid. Ärgem puutugem neid. Ärgem puutugem seda dünaamilise tasakaalu seadust, mis põhineb nais- ja meessoo vastastikusel täiendamisel. Just seetõttu ei ole loomulikule perekonnale aseainet. See juurutaks vaimset ja käitumuslikku segadust, mille all ühiskond juba küllalt kannatab. Kas on vaja sellele veel lisa?

†Stefanus,

Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

Naine, igavene salvitooja

Julgus sai täielikult tasutud: nemad olid esimesed, kes ülestõusnud Kristuse hauda nägid, nemad läksid esimestena jooksujalu jüngritele uudist teatama. Just nõndasamuti on naine – Jumalasünnitaja neitsi – see, kelle Jumal valis oma päästeplaani kordasaatmiseks ning kelle läbi Jeesus lihaks sai.

Meie päästmise kavas arvestas Jumal algusest lõpuni naiste kohaloluga, nad on tegevad kogu Kristuse elu jooksul ja teenivad Teda innukalt ja andlikult.

Sajandist sajandisse on inimkonna kõigil rasketel hetkedel naised kohal nagu evangeeliumi salvitoojadki. Nad kannavad oma õlgadel helluse, lõputu kannatlikkuse, lohutamise võrreldamatu anni, optimismi ja elust õige ning hea üles leidmise oskuse healõhnalist salvi. Meie maailma segaduses on naised need, kes

lepitavad pingeid, sõpradevahelisi lahkeliidid, vastuolusid töö ja kogu ühiskonnas. Nende õrn-ettevaatlik kohalolu, lootus ja tervendav armastus toimib kui raviv salv elu haavadel, südamete karmusegi muudavad naised pehmemaks.

Ohvrimeelsusega omaste nimel ja armastusega, millest nad tunnistust annavad, on naised iseäranis väärtuslikud ja asendamatud vastutusriikka perekonna alustalana ja rahvaste edasiarenemisel.

Perekond on püha tegelikkus, inimkonna olemasolu täius, raugematu armastuse tule, kogukonna ja ühiskonna selgroog. Eelkõige on naised need, kes hoiavad ja kaitsevad loomulikku, traditsioonilist perekonda, perekonda, mis sünnitab elu, elu, mis sünnib mehe ja naise liidust. Naised kannavad sellise perekonna ühtsust, väärikust ja jätku-

mist. Mitte et mehed ei jagaks ühtset vastutust, vaid pigem sellepärast, et naised on kannatlikumad, andlikumad, leplikumad ja oskavad märkamatult leida uut peidetud jõudu, et seista vastu kõigele negatiivsele, kõigele, mis mürgitab meie elu.

Meie maailmas valitseb kriis. Materiaalsele kriisile on lisandunud teine, veelgi hullem – vaimne kriis. 20. sajandi suurele luterlikule teoloogile Karl Barthile meeldis öelda, et „Jumala mittetundmine viib otseteed inimese mittetundmiseni ning tulevikuta inimkonnani”.

Seepärast ongi meil vaja salvitoojaid naisi, sama vapraid kui evangeeliumis, et nad meid õpetaksid ja annaksid eeskujut.

†Stefanus,

Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

EAÕK 2014. AASTA TÄISKOGU

12. juunil 2014 toimus iga-aastane Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku Täiskogu. Kohtumispaik oli tavapäraselt Tallinna Issanda Muutmise Kirikus. Kohal olid 58 koguduse esindajad, enamik vaimulikest, arhonorid, vandeaudiitor ja kiriku sõbrad.

Pühima patriarhi tervituse ettelugemise järel pöördus Tallinna ja kogu Eesti metropoliit Stefanus kokkutulnute poole ja tänas vaimulikke ja koguduste liikmeid Tema Pühaduse Oikumeenilise Patriarhi visiidi õnnestunud korraldamise ja läbiviimise eest 2013. aasta sügisel. „Mitte üksnes Tema Pühadus, vaid kogu Oikumeenilise Patriarhaadi keskus Fanaris meenutab selle eeskujulikkust korraldust ja meiepoolset armastavat vastuvõttu tänaseni“. Kirikupea avaldas rõõmu ja rahulolu vaimulikevahelise vennalikkuse üle, mida nägi hiljuti Hiiu maal toimunud vaimulike koosolekul ja ka 10. juunil Tartu pühade Aleksandrite koguduse 100. aastapäeva tähistamisel.

Tartu pühitsetud piiskop Eelija luges ette 2013. aasta tegevusaruande, vandeaudiitor Lembar Kivistik tegi kokkuvõtte möödunud majandusaasta aruandest ning revisjonikomisjoni esimees preester Aabraham Tõlpt andis ülevaate komisjoni tööst kiriku majandusajade revideerimisel. Ühiselt tõdeti, et kiriku raha- ja majandusajad on korraldatud ja kontrollitud laitmatult. Raamatupidamine on läbipaistev ning vastab kõigiti raamatupidamise headele tavadele.

Arhon Viljo Vetik tegi ülevaate 2014. aasta eelarvest ning kutsus kirikulisi rohkem panustama uue, 2015. aasta eelarve koostamisse.

Pärastlõunal kõneles metropoliit Kiriku tulevikuperspektiividest ja rääkis Kirikule kahest väga olulisest teemast: Kiriku ühtsusest ning kiriklikkusest. Alustuseks Kiriku ühtsusest:

Meie Kirik on piiskoplik Kirik ja piiskopi roll ei ole ilustada jumalateenistusi, vaid tema amet ja koht Kirikus on realselt seotud jumaliku euharistiaga. Piiskopi amet ja jumalik euharistia on omavahel seotud lahutamatuks ja funktsionaalselt. Kui mujal langetatakse otsused ilmikute poolt, siis meie ei saa midagi teha ilma piiskopi nõusolekuta. Õigeusu eripära on, et preestrid peavad enne otsuste langetamist nõu oma piiskopiga, küsides temalt õnnistust kõigile ettevõtmistele.

Kiriku ühtsus on midagi, mida tuleb hoida kui silmatera. Ainuüksi üheskoos

Foto: Annely Akkermann

teenimine ei taga veel kiriklikku ühtsust. Ühisele otsuste langetamisele vaatamata teeb iga Kiriku liige tänapäeval sisuliselt seda, mida ise heaks arvab. Me oleme üks Kirik ja me ei tohi sattuda olukorda, kus meil on eraldiseisvad, üksteisest eraldatud kogudused või piiskopkonnad. Iga kord, kui vaimulikud teevad midagi piiskopiga konsulteerimata või tema sõna vastaselt, on see Kiriku vastu patustamine. Kui me kõik oleksime hoolivamad, ei oleks Kirikus enam pingeid. Reeglina on kõik lahkelid meie Kirikus tingitud sellest, et me ei taju end ühe ühtse Kirikuna.

Me peame loobuma kiusatusest kopeerida pimesi teisi kirikuid ja nende praktikaid. Meil on oma identiteet ja seda tuleb hoida. Kas meie ikka tahame oma Kirikus jõuda vaimu, vormi ja identiteedi ühtsuseni? Üks esimesi samme selles suunas on jumalateenistuste ja teenistustekstide ühtlustamine. Ilmunud on uus teenistusraamat ja praktilisi takistusi vormi ühtsusele enam ei ole. Meie Kirikus ei saa olla igal jumalateenijal oma teenistus ja jutlus, omad palved. Me oleme ühtse Kiriku liikmed!

EAÕK lähitulevikust rääkides on kaks olulisemat eesmärki: Kiriku haldusjuhiste ümberkorraldus ja Kiriku vaimulikele ja liikmeskonnale teadvustamine, mis on Kirik ja selle vaimsus.

Järgmiseks kaheks aastaks on eesmärk tugevdada omavahelist ühtsust ja kiriklikkust. Selleks on vaja väga hästi läbi mõelda järgmised küsimused:

Kuidas tugevdada nii vaimulikkust kui ka ilmalikkust koostööd koguduste ja eri piiskopkondade vahel? Kuidas muuta paremaks kogudustesisest koostööd,

koostööd koguduse liikmete, juhatuse ja preestri vahel? Kuidas muutuda nähtavamaks Eesti ühiskonnas? Kuidas tõhustada ja viia ellu noortetööd?

Püha Sinod ootab teemade kohta ettepanekuid, et kõik need küsimused läbi mõelda, ja otsustab, kuidas juba järgmise aasta Täiskogu koosolekul konkreetseid ettepanekuid arutada.

Seejärel tutvustas tehtud tööd EAÕK kirjastuse peatoimetaja Madis Kolk, kes on seda ametit pidanud 2006. aastast, ning kutsus oma sõnavõtus mõtisklema, millisena tahetakse näha meie Kiriku kirjastust, selle rolli ja tegevust. EAÕK kirjastuse elus on olnud mitmeid etappe, mille funktsioon oli tänasest veidi erinev: näiteks oli pagulaskirjastuse eesmärk ühendada õigeusklikke eesti pagulasi üle maailma. Kodumaise kirjastuse varaseks etapiks võib pidada ajalehe Metropoolia väljaandmist, trükised on tasapisi muutunud professionaalseteks. Praegu ilmutatel väljaannetel on kaks eesmärki: üks on Kirikusisene kommunikatsioon (kvartalne ajaleht Metropoolia), teine aga Kiriku väline kuvand ühiskonnas (kord aastas ilmuv ajakiri Usk ja Elu). Palju on räägitud vajadusest kirikute väljapaistvuse järele meedias. Kuidas aga olla ühiskonnale nähtavam nii, et see oleks eestlase jaoks vastuvõetav ja sümpaatne? Kas me saame olla pildil samade reeglitega kui ilmalik maailm? Kas jätkata samal kursil ja hoida ajalehte Metropoolia omavahelise suhtlemise ja kateheesi abivahendi rollis, kus põgusalt tuuakse ära ka olulisemad päevakajalised sündmused? Või peaksid peajasjalikult vaimulikud olema need, kes

ajalehe valmis teevad? Kas Usk ja Elu, mis täna meenutab pigem ajakirja Akadeemia, peaks olema suunatud laiemale publikule ning muutuma pigem kateheetiliseks? Neile ja teistele küsimustele ootab kirjastus tagasisidet, et oma arengut vastavalt suunata.

Noortetöö perspektiividest ehk lähemalt Eesti Õigeusu Noorte Liidu tulevikust rääkis preester Aabraham Tõlpt. Noorte Liit asutati 1999. aastal. Liit tekkis spontaanse liikumisena, kuid tänapäevaks on selline toimimisvorm aegunud. Noortega tegelemine vajab uut algust ja hoogu. Nii nagu haridus on Kirikus tähtis, on seda ka noortetöö, olles jätkusuutlikkuse aluseks. Noortega tegelemine peaks algama koguduste tasandil ja on ennekõike peredekesne. Ei tohi ka unustada, et tegu on järjepideva, katkematu tööga, mille keskmes on preester. Igal piiskopkonnal peaks olema oma noortetöö juht, kes esindab piiskopkonda ka Noorte Liidus ning lähiajal tuleks kutsuda kokku noortetöö kogu. Vajalik oleks määrata professionaalsed, muude kohustusteta noortetöö korraldajad, kuid selliste pühendunud tegijate leidmine ongi kõige keerulisem. Meie vaimulikud on sageli üle koormatud ning neilt lisapanustamist nõuda ei ole võimalik. Sellepärast ongi vajalik, et koguduste juhatuste liikmed oleksid preestritele abiks. Abiliste ja kaastöötajate leidmine on suur oskus!

Ametliku päevakorra lõpetuseks andis peavikaar Mattias Palli ülevaate Püha Platoni Seminari koostööst EELK Usuteaduse Instituudiga ja õigeusu suunamooduli avamise ettevalmistusest viimase õppekavas.

VÄLJAVÕTTED METROPOLIIT STEFANUSE KÕNEST EAÕK 2014. AASTA TÄISKOGUL

Esimene eesmärk: Kiriku ühtsus

Õigeusu Kirikus on läbi aegade suurim väljakutse olnud Kiriku ühtsus.

See on väljakutse nii piirkondlikele kirikutele (ka Eesti Apostlik-Õigeusu kirik on territoriaalne kirik); piirkondlike kirikute (patriarhaadid, autokefaalsed ja autonoomsed kirikud) omavahelistele suhetele kohe, kui need suhted on rajatud rivaliteedile, mitte kõigi ühinemisele.

Ma ei kavatse siinkohal pidada loengut kirikliku ühtsuse teemal. Ma tahan teilt pigem küsida, kas saame endale öelda, et oleme tõepoolest muretsenud selle ühtsuse väärtustamise pärast kõigil EAÕK struktuuritasanditel – üldiselt, nii nagu näeb ette meie põhikiri, kui ka piiskopkondades, kogudustes, nii nagu näevad ette kiriklikud pühad kaanonid? Jätan kõrvale kõik majandusküsimused, mitte et ma tahaks neid eirata, vaid ma tahan väga ausalt rääkida Kiriku jaoks põhilisest, ehk siis ainult kiriklikkusest.

Esimene iseenesestmõistetavus:

Meie Kirik maapealse institutsioonina koosneb kolmest piiskopkonnast, mis omakorda koosnevad kogudustest. Kiriklikult oleme aga üks tervik. Sellepärast, et meie Kirik on Kristuse Ihu ja tal on vaid üks pea, Kristus, on üks. Kuna me oleme üks ihu ega ole jagatud paljudeks osadeks, siis oleme ühtne Kirik ja mitte „föderatsioon” ega „konföderatsioon”, mis ühendab eri piiskopkondi, kogudusi ja isikuid vastavalt kokkulepetele või ühistele ideedele.

Tahtmata kedagi kritiseerida, pean ometi ütleva, et vastavalt meie Kiriku arusaamale pole ükski piiskop oma piiskopkonnas sõltumatu ega saa tegutseda, kuidas ise heaks arvab. Samamoodi ei ole ka preestrid – kas üksi või koguduse juhatusel – oma koguduse omanikud, kus nad saavad tegutseda, nagu heaks arvavad. Kiriku liige ei ole tööandja oma preestri või kogudusele, kellega võib käituda nii, nagu heaks arvatakse. Ainult Kristusel on Kiriku üle kogu võim, me teenime üksnes Teda kogu Tema tervikus, lõhkumata Ihu ühtsust, mille liikmeiks me oleme ristimise läbi saanud.

Kuna Kirikus moodustab kõik terviku – nii vaimne kui ka materiaalne – pea-

Foto: Terje Toon

me olema üksmeelsed, et erimeelsused meid ei lahutaks.

Kiriku ühtsuse ülesehitamiseks tuleb esmalt õppida armastama Jumalat kogu oma olemusega ja seejärel armastada oma ligimest. Armastada Jumalat tähendab kõigi heaolu nimel jätta kõrvale isekus. See on ühtsuse eeltingimus ja ilma ühtsusega pole rahu, ilma ühtsusega pole arengutki.

Tema Pühadus oikumeeniline patriarh Bartolomeus rääkis oma tänases tervituses, et me saame Kristusest tunnistust anda ainult ühtses kirikus. Ja lisas: „Iga kord kui Kiriku ühtsus tugevamaks muutub, jääb kurat nõrgemaks”. Taotleda ühtsust tähendab kõrvale heita isekus ja individualism. Paljud probleemid oleksid võinud meie Kirikus leida positiivse lahenduse, kui kõik oleksid üksmeeles pingutanud ja mõistnud, et parem on teenida kui domineerida.

Siinkohal tuletan meie vaimulikkonnale rangelt meelde, et preestrikspühitsus ei tee meist eesõigustatud valitsejaid, vaid nõuab meilt, et me oleksime oma eeskujuga, palve, kuulekuse ja alandlikkusega Kristuse tõelised teenijad. Teistest mitte üleval-, vaid allpool seisvad.

Teine iseenesestmõistetavus:

Kiriku eesmärk on kõigi ühtsus. Kuidas seda saavutada? Ei piisa, et anname tunnistust ühest usust, sest iseenese hoolde jäetuna muutub usk kergesti ideoloogiaks. Ei piisa ka ühisest teenimisest. Ühtsus on üheainsa, esimese eesõigus. Me ei saa olla ühtsed, ole-mata osaduses piiskopiga, temaga, kes ühendab koguduse jumalikul liturgial. Siin väljendub piiskopi roll: ta koondab laialipillutud liikmed ümber ühise armulaualeiva ja -karika. Samamoodi toimib see igas piiskopkonnas ja seetõttu on ainult piiskopil õigus toimetada ar-

mulauda. Preestril sellist voli pole, välja arvatud siis, kui tema piiskop on talle selleks meelevalda andnud. Et kogudus võiks olemas olla ja tegutseda, peab ta olema osaduses oma piiskopiga.

Samuti tagab kohaliku Kiriku ja seda moodustavate piiskopkondade terviku esimene piiskoppide seas (patriarh, peapiiskop või vana kombe kohaselt metropoliit, nii nagu see meiega Kirikus on).

Samamoodi toimib see ülemaailmse Kiriku tasandil, mille ühtsuse tagab Konsantinoopoli oikumeeniline patriarh.

Õigeusu Kirikus ilmneb ühtsus siis, kui piiskopid kogunevad pühasse sinodisse, mida juhivad „esimene”, kes pole pelgalt võimu poolest austatud eestseisja. Sinodaalsus ei tühistata hierarhilist korda. Õigeusu Kirik on sinodaalselt hierarhiline ja hierarhiliselt sinodaalne. Püha sinodita valitseks Kirikus kaos ja anarhia. Ükski piiskop ei saa teha midagi neist esimese nõusolekuta, nagu ka viimane ilma teiste nõusolekuta. Seda ütleb 34. pühade apostlite kaanon.

Nüüd, ma loodan, saate te aru, miks meie Kirikus:

- meenutab metropoliit oikumeenilist patriarhi. Tema on metropoliidi jaoks esimene, kellega ta on osaduses;
- meenutavad piiskopid metropoliiti. Tema on nende jaoks esimene, kellega nad on otseselt osaduses;
- meenutavad preestrid ja kogudused oma kohalikku piiskoppi. Tema on nende jaoks esimene, kellega nad on osaduses.

Seepärast meenutatakse ükskõik millisel liturgial vaid ühte piiskoppi, seda, kes teenib esimesena –, kes täidab sel hetkel esimese funktsiooni.

Lõpuks, iga kord kui metropoliit on ise kohal, ükskõik kus Eestis see ka ei oleks, meenutavad kõik üksnes teda, sest tema

on kõigi seast esimene. Tema on meie kohaliku Kiriku ühtsuse tagaja.

Teine eesmärk: õppida kiriklikku vaimsust

Õigeusu Kiriku nimi ja staatus on meil olemas, Õigeusu Kirikule vastavad institutsioonid samuti. Õigeusu Kirikule omast elulaadi püüame me ka nii hästi kui võimalik elada. Kõige selle suhtes ei ole midagi ette heita, kuid probleem on kiriklikus vaimsuses, millest meil on ilmselgelt puudu.

Meie vaimulikkond ja koguduste juhatused ei käitu alati õigeusu vaimsusele kohaselt, ütlen ma ühegi soovita kedagi haavata. Tõenäoliselt oli see ka meie eksiilikoguduste hääbumise põhjuseks, et võõrsil ei suudetud õigeusu meelsust alal hoida. Puudujätk on seda enam tuntav, et eesti ühiskonda juurdunud individualism on ainult õõnestanud vaimset, materiaalselt ja omavahelise suhtlemise tugevust.

Ilma askeesi ja kuulekuseta, ilma pingutuseta olla alandlikumad muutub vaimsus ainult nõrgemaks. Me määratleme end küll jätkuvalt õigeusklikena, aga väga paljudes olukordades me seda tegelikult pole. Meie suurim patt Kiriku ees on see, et me ei pinguta.

Mul ei ole teile head rohtu anda, et vabaneksite Kirikut seestpoolt närivast halvast, aga kui me midagi ette ei võta, võib see ühel päeval muuta Kiriku tavaliseks ilmalikuks asutuseks, nagu see paljude kirikutega juba juhtunud on. Vastused on üksnes meie südameis ja seda nii iga inimese puhul eraldi kui ka koguduste tasandil, mille liikmed me Jumala armust olema.

Heitkem kõrvale kõik põhjendatud või põhjendamata pettumused, unustagem ebaõiglus, andkem üksteisele andeks kõik tahtlikult või tahtmata tehtud eksimused ja hakakem otsima oma südameist seda tõelist. Ainult sealt leiab tõeliseid vastuseid, südamest, mis kuulub üksnes Jumala tahtele, armastab ligimest, sest ta on õppinud armastama Jumalat, on hooliv, alandlik ja kannatlik.

See vajab kadeduse ja karjerismi kiusatuse ning tühja lobisemise kõrvaleheitmist ja tõelist pühendumist.

Õnnistagu ja kaitsku teid Jumal ning lasku teil kasvada tõelises armastuses meie Kiriku vastu ja usus temasse.

Tallinnas, 12. juunil 2014

PAAVST FRANCISCUSE JA OIKUMEENILISE PATRIARHI BARTOLOMEUSE ÜHISAVALDUS

1. Nagu meie auväärased eelkäijad paavst Paulus VI ja oikumeeniline patriarh Atenagoras, kes kohtusid siin Jeruusalemmas viiskümmend aastat tagasi, otsustasime ka meie, paavst Franciscus ja oikumeeniline patriarh Bartolomeus, saada kokku Pühal Maal, „kus meie kõigi Õnnistegija, Issand Kristus elas, õpetas, suri, tõusis surnuist ja läks taevasse, kust saatis Püha Vaimu äsjasündinud kirikule” (Paavst Paulus VI ja patriarh Atenagorase ühisavaldus 6. jaanuarist 1964). Meie kohtumine, järjekordne Rooma ja Konstantinoopoli piiskoppide kokkusaamine, mille asutasid kaks venda, apostlid Peetrus ja Andreas, toob meile kummalegi sügavat vaimulikku rõõmu. Jumal oma ettehooldes pakub meile sellega võimaluse mõtiskella sügavuti meie olemasolevate sidemete ehtsuse üle, mis omakorda on selle armurikka teekonna vili, millele Issand juhtis meid sel õnnistatud päeval viiskümmend aastat tagasi.

2. Meie tänane vennalik kohtumine on uus ja hädavajalik samm teel ühtsuse poole, millele vaid Püha Vaim võib meid viia, see on osadusele põhjendatud mitmekesisuses. Sügava tänutundega tuletame meelde neid samme, mida Issand on meil juba lubanud ette võtta. Kallistus, mida paavst Paulus VI ja patriarh Atenagoras siin Jeruusalemmas pärast aastasadade pikkust vaikimist vahetasid, sillutas teed ülitähtsale žestile, 1054. aasta vastastikuse armulauaosaduses väljajätmise akti kustutamisele Kiriku mälust ja tegelikkusest. Sellele järgnesid vastastikused külas käigud Roomas ja Konstantinoopolis, regulaarne kirjavahetus ja hiljem ka õndsas mälestuses vääriliste paavst Johannes Paulus II ja patriarh Dimitriuse otsus algatada teoloogiline teedialoog katoliiklaste ja õigeusklike vahel. Nende aastate jooksul on Jumal, rahu ja armastuse allikas, õpetanud meid pidama teineteist ühe ja sama kristliku perekonna liikmeteks, mille pea on ainus Issand ja Päästja Jeesus Kristus, ning armastama teineteist, nii et võiksite tunnustada oma usku samasse Kristuse evangeeliumisse, nagu apostlid selle vastu võtsid ja nagu üleilmsed kirikukogud ja kirikuisad seda on väljendanud ja meile edasi andnud. Olles täiesti teadlikud sellest, et me pole jõudnud eesmärgini, milleks on täielik

Paavst Franciscus ja patriarh Bartolomeus Jeruusalemmas 2014. aastal.

osadus, kinnitame tänasel päeval oma täit pühendumist ühisele teekonnale selle ühtsuse suunas, mille kohta meie Issand Kristus palvetas oma Isa poole sõnadega „et nemad kõik oleksid üks” (Jh 17:21).

3. Me teame, et ühtsus ilmneb armastuses Jumala ja ligimese vastu ja ootame pikisilmi päeva, mil me võime üheskoos võtta osa pühast armulauast. Kristlasena oleme kutsutud valmistuma selle osaduse vastuvõtmiseks, nagu ütleb Lyoni püha Ireneus (Eksiöpetuste vastu IV 18:5, PG 7:1028) ühise uss tunnustamise, püsiva palve, sisemise pöördumise, elu uuendamise ja vennaliku dialoogi kaudu. Kui me saavutame loodetud eesmärgi, näitame maailmale Jumala armastust, millest meid tuntakse Jeesuse Kristuse tõeliste jüngritena (vrd Jh 13:35).

4. Rahvusvahelise ühiskomisjoni läbi viidud teoloogiline dialoog on andnud olulise panuse katoliiklaste ja õigeusklike täie osaduse saavutamise heaks. Paavstide Johannes Paulus II ja Benedictus XVI ning patriarh Dimitriuse aegadest on meie teoloogilised kohtumised olnud viljakad. Me hindame seda ja ka praegu tehtavat tööd kogu südamest. See kõik pole pelgalt teoreetiline uurimine, vaid tões ja armastuses tehtud töö, mis nõuab teineteise traditsioonide üha sügavamat tundmist, et teist mõista ja temalt õppida. Niisiis kinnitame veelkord: teoloogiline dialoog ei otsi vähimat teoloogilist ühisnimetajat, et selle põhjal kompromissile jõuda, vaid pigem aitab meil paremini haarata kogu tõde, mille Kristus on Kirikule andnud, tõde, mida me aina enam mõistame, kui järgime Püha Vaimu õhutamist. Seepärast tunnustame üheskoos, et meie ustavus Issandale nõuab vennalikku kokkusaamist ja tõelist dialoogi. Taoline ühine pürgimus ei vii meid tõest eemale, pigem viib ta meid üksteise armuannete tundmaõp-

pimise kaudu ja Püha Vaimu juhatusel kogu tõesse (vrd Jh 16:13).

5. Samas, olles alles teel täielikku osadusse, on meil juba ka kohus anda ühist tunnustust Jumala armastusest kõigi inimeste vastu seeläbi, et töötame üheskoos inimkonna hüvanguks, eriti inimene väärkuse kaitsmiseks igas tema elujärgus, abielust tuleneva perekonna pühaduse hoidmiseks, rahu ja ühishüve edendamiseks ja maailma jätkuvalt vaevavate kannatuste leevendamiseks. Me tõdeme, et nälg, vaesus, kirjaoskamatus ja vahendite ebaühtlane jaotumine on ebakohad, millega tuleb pidevalt tegelda. Meie kohus on pürgida õiglase ja inimliku ühiskonna ülesehitamisele, kus keegi ei tunneks end väljatõugatuna või kõrvalejätuna.

6. Meie kindel veendumus on, et inimkonna tulevik sõltub sellest, kuidas me hoiame – mõistlikult, kaastundlikult ja õiglaselt – loodu andi, mille Looja on meie kätte usaldanud. Seepärast tunnustame kahetsusega, et oleme oma planeeti väärkasutanud ning see on patt Jumala silme ees. Kinnitame oma vastutust ja kohust kasvatada alandlikkust ja mõõdukust, et kõik tunneksid vajadust suhtuda austusega loodusse ja hoida teda hoolega. Üheskoos töötame pühenduda loodushoidliku mõtteviisi edendamisele. Me kutsume kõiki hea tahtega inimesi üles otsima kokkuhoidlikumat ja lihtsamat eluviisi, näitama üles vähem ahnust ja enam heldust Jumala maailma kaitsmisel ja Tema rahva heaks.

7. Samuti on kristlastel hädasti vaja teha tõhusamat ja pühendunumat koostööd, et kaitsta kogu maailmas inimeste õigust tunnustada avalikult oma usku ja saada õiglaselt koheldud, kui nad edendavad seda, mida kristlus jätkuvalt pakub meie kaasaja ühiskonnale ja kultuurile. Selles suhtes kutsume kõiki kristlasi üles ehtsale dialoogile juudiusu, islami ja teiste usutraditsioo-

nidega. Ükskõiksus ja üksteise mittemundmine võivad viia vaid umbusule ja paraku isegi konfliktideni.

8. Siin Jeruusalemmas, pühas linnas, väljendame oma ühist ja tõsist muret kristlaste olukorra üle Lähis-Idas ja nende õiguse osas jääda oma kodumaa täieõiguslikeks kodanikeks. Usalduses pöördume kõigevägevama ja halastaja Jumala poole palves Püha Maa ja kogu Lähis-Ida eest. Iseäranis palvetame kirikute eest Egiptuses, Süürias ja Iraakis, mis on viimaste sündmuste käigus kõige rängemalt kannatanud. Me kutsume üles kõiki osapooli sõltumata nende usulistest veendumustest töötama lepituse ja inimeste õiguste õiglase tunnustamise nimel. Me oleme kindlad, et mitte relvad, vaid läbirääkimised, andeksandmine ja leppimine on ainsad võimalikud abinõud rahu saavutamisel.

9. Ajaloolises olukorras, mida iseloomustavad vägivald, ükskõiksus ja isekus, tunnevad paljud mehed ja naised, et on kaotanud suuna. Justnimelt meie ühise tunnustuse kaudu evangeeliumi heast sõnumist võime aidata kaasaja inimestel leida jälle üles tee, mis viib tõe, õiguse ja rahuni. Ühiste kavatsustega ning meenutades paavst Paulus VI ja patriarh Atenagorase viiekümne aasta tagust eeskujut, mida nad siin Jeruusalemmas andsid, kutsume üles kõiki kristlasi, teiste usutraditsioonide järgijaid ja kõigi hea tahtega inimesi mõistma, kui hädavajalik on praegu kogu inimkonna ja tulevaste põlvete jaoks otsida terve inimperle leppimist ja ühtsust, austades samas õigustatud erinevusi.

10. Võttes ette ühist palverännakut kohta, kus meie ainus Issand Jeesus Kristus löödi risti, maeti maha ja tõusis surnuist, palume alandlikult kõigepühamat igavest neitsi Maarjat juhatada oma eestpalvetega meie tulevaseid samme teel täie ühtsuse poole ja jätkame kogu inimperle Jumala lõppematu armastuse hoolde. „Issand lasku oma pale paista sinu peale ja olgu sulle armuline! Issand tõstku oma pale sinu üle ja andku sulle rahu!”

Jeruusalemmas, 25. mail 2014

Patriarh Atenagoras ja paavst Paulus VI Jeruusalemmas 1964. aastal.

Foto: Andres Ots

Preester Sakarias Leppik

ÜLEILMNE ÕIGEUSU KIRIKUKOGU TOIMUB 2016. AASTAL

KONSTANTINOOPOL, 9. märts, Reuters – Oikumeeniline Patriarhaat – usccb.org – Tema Pühadus oikumeeniline patriarh Bartolomeus teatas pärast õigeusu kirikupeade kohtumist Konstantinoopolis, et Suur ja Püha Õigeusu Kirikukogu toimub 2016. aastal Agia Irini kirikus.

Suur osa 250 miljonit ortodoksi ühendavate kirikute patriarhidest osalesid harukordsel kohtumisel Konstantinoopoli ja oikumeenilise patriarhi residentsis Konstantinoopoli Fanaris. Kohtumise päevakorras oli lisaks üleilmse õigeusu kirikukogu toimumisega seotule ka olukord Süürias ning Ukrainas.

Kohtumine toimus 6.–9. märtsini ja lõppes tänavuse õigeusu pühapäeva ühise jumalateenistusega, millest võtsid osa kõik maailma õigeusu kirikute pead v.a Antiookia patriarh Johannes, kes tervisliku seisundi tõttu oli saatnud kohtumisele esindajad.

Kui õigeusu üleilmne kirikukogu hoolimata Vene Õigeusu Kiriku skepsisest aset leiab, siis toimub see pärast 1200 aastat kestnud vaheaega. Ehkki roomakatoliku kirik on pidanud kokku 21 kirikukogu, tunnustab õigeusu maailm neist ainult esimest seitset nn oikumeenilist kirikukogu.

Kohtumise lõppdokumendis kutsusid kirikujuhid üles Ukraina kriisi rahumeelse lahendamise ja läbirääkimiste otsimisele ning mõistsid hukka igasugused avaldused, mis ähvardaksid kriisipiirkonna kirikute ja kloostrite rahu.

Seoses sündmustega Lähis-Ida piirkonnas nõuti ebastabiilse ja rahutu olukorra ning kristlaste survestamise lõpetamist aladel, kus Kristus on sündinud. Samuti nõudsid õigeusu kirikupead kahe 2013. aasta aprillis röövitud Süüria ortodoksi peapiiskopi kohest vabastamist.

Istungid toimusid vennalikus õhustikus ja arutati läbi mitmeid päevakorrapunkte, mis üleilmsel kirikukogulgi arutusele tulevad: õigeusu kiriku asend tänapäevases maailmas, olukorrad maades ja kultuurides, kus õigeusu kirik on valdav, aga ka seal, kus õigeusklikel on probleeme ja raskusi usu tunnistamisel ja elamisel.

Õigeusu kirikud on tegelenud üleilmse kirikukogu ettevalmistustega juba 1960. aastatest alates. Teadupärast toimus just selle kümnendi teisel poolel ka roomakatoliiklaste Vatikani II kirikukogu, mis moderniseeris katoliikluse liturgilise ja sotsiaalse palge.

Ehkki õigeusu kirikute esindajad võtsid osa ka Lyoni 1274. aastal toimunud kontsiilist ja 17. kontsiilist Firenze XV sajandil ees-

Õigeusu kirikupead Konstantinoopolis.

märgiga toetada Ida ja Lääne kirikute lähenemist, ei ole õigeusu kirikud kirikukogu 12 sajandi jooksul üleilmselt pidanud.

Õigeusu üleilmse kirikukogu ettevalmistavad jooned võtsid konkreetsema kuju Chambesys, Genfis toimunud üleortodokssel konverentsil juba novembris aastal 1976. Nii pidid kokkukutsutava kirikukogu teemapunktid puudutama paastu, abielu ja kalendri kasutamise küsimusi. Samuti olid 1970-ndate aastate komisjonitöö ettepanekud kirikukogule arutamiseks dilemma: diasporaa vs kiriku üleilmsus, õigeusu kirikud vs orientaalsed kirikud, katoliku kirik, vanakatoliku kirik ja anglikaani kirik.

Varasemast ettevalmistusest on üleval ka autokefaalsete kirikute omavahelise asetuse ning üleilmses loetelus asetumise ja autonoomia ning autokefaalia piiride probleemid, probleemid, mis on seotud õigeusu kirikute osalemisega Maailma Kirikute Nõukogu töös jms.

Eetilised küsimused puudutaksid ettevalmistava komisjoni aastakümnete-pikkuse

töö puhul ka loomulikult õiguslikke, eetilisi ja bioetilisi teemasid. Kirikukogu otsib konsensust seksuaalsuse, aborti, abieluväliste suhete ja eluhoidvate kliiniliste probleemide seisukohtades.

ALEKSANDRIA ÕIGEUSU JA KOPTI PATRIARHID SOOMES

Peapiiskop Leo kutsel külastas 23.–30. juunini Soomet Tema Öndsus Aleksandria ja kogu Aafrika paavst ja patriarh Teodor (Theodoros). Ta käis Helsingis ning Valamo ja Lintula kloostrites. Patriarh kohtus ka Soome presidendi Sauli Niinistöga. Mitmes usutluses rõhutas patriarh, et ajaloolise keskuse Aleksandria kõrval on uuemad misjonipiirkonnad Saharast lõunasse jäävas Aafrikas õigeusu tuleviku koha pealt väga olulised (näiteks Keenias on juba 800 000 õigeusulist!). Samal ajal viibis Soomes ka Aleksandria kopti paavst Teodor (Tawadros), kes osaliselt võttis osa samadest üritustest.

ROOTSI METROPOLIIDI KLEOPA AMETISSEASTUMINE

Suure pidulikkusega astus laupäeva, 14. juuni hommikul Stockholmi püha Georgi katedraalis piiskopitoolile uus Rootsi ja kogu Skandinaavia metropoliit Kleopa.

Ametisseadmisel esindas oikumeenilist patriarhi Bartolomeust Kydonia metropoliit Atenagoras; uue metropoliidi võttis vastu senine Rootsi metropoliidi asemik, Belgia metropoliit Atenagoras.

Kohal olid ka Soome peapiiskop Leo, Tallinna ja kogu Eesti metropoliit Stefanus, Prantsusmaa metropoliit Emmanuel, Serbia patriarhaadi kohalik piiskop Dositei ja Leuke piiskop Eumeeni.

Samuti viibisid kirikus mitmete Rootsi kristlike kirikute esindajad, avaliku halduse minister ja suur hulk kirikurahvast.

METROPOLIIT STEFANUS HELSINGI PÜHA KOLMAINU KIRIKUS

17.–19. maini viibis metropoliit Stefanus Helsingi koguduse kutsel Soomes ja teenis Helsingi Püha Kolmainu kirikus.

18. mail toimunud Samaaria naise pühapäeva piiskoplikul liturgial teenisid lisaks

metropoliidile ka koguduse eesnik ülempreester Markku Salminen, Püha Kolmainu kiriku vastutav preester Andrei Sõtšov, preestrid Roland Tõnisson ja Timo Soisalo.

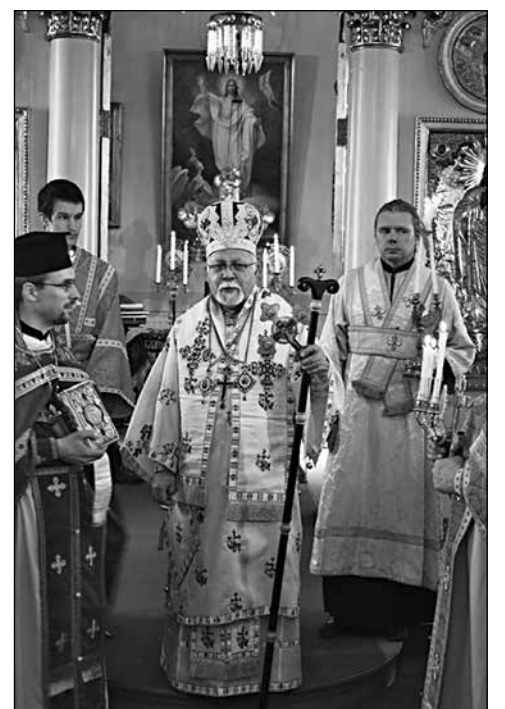

Foto: Gemadi Baranov

ÕIGEUSU AINED USUTEADUSTE INSTITUUDI ÕPPEKAVAS

Ülempreester Mattias Palli

EAÕK Püha Sinodi õnnistusel on selle aasta algusest käimas ettevalmistused õigeusu õppeainete siseseviimiseks EELK Usuteaduse Instituudi õppekavadesse. See

tähendab nimetatud õppeasutuse ja meie Püha Platoni Seminari koostööd ja meie senise seminariõppe vormide muutumist.

Juba mõnda aega on olnud juttu Eesti eri kirikute ja usutunnistuste õppeasutuste ühinemisest. UI pidas selles osas läbirääkimisi Eesti Metodisti Seminariga, kuid see plaan ei saanud teoks. Hea ja toimiv koostöö on UI-l aga Tartu Teoloogia Akadeemiaga, kes pakub instituudi juures põhjalikku hingehoiu kõrvaleriala. Pärast mõnda aega kestnud läbirääkimisi on UI ja PPS leidnud ühise keele meie ainete sisetoomise osas UI erialaõppe tasemesse. Haridusministeerium on tänaseks õppekavadele oma kinnituse andnud, kuid lahendamist ootavad veel mitmed praktilised küsimused, nii et praegu võib rääkida edukast koostööprotsessist.

Õigeusu teoloogia aineid UI kõrvalerialana saavad valida need, kes on astunud UI-sse ja sooritanud 104 ainepunkti võrra üldaineid. Kui need on tehtud, võib üliõpilane spetsialiseeruda õigeusu teoloogiale (60 ainepunkti). Lisaks on veel 6 ainepunkti valikaineid, 4 vabaaineid ja 6 punkti on lõ-

putöö. Üldõpe toimub UI-s vastavalt selle õppekavale.

Õigeusu õppesuunal hakkavad lugema meie seminari õppejõud, nii kohalikud kui ka külalised. Enamik loengutest hakkab toimuma meie praeguses seminarisaalis. Praeguseks on ette näha järgmisi aineid, sulgudes on toodud vastutav õppejõud ja tavalisemad lisaõppejõud: kirikulugu (preester Andrei Sõtsov, ülempreester Heikki Huttunen), liturgia ja homileetika (ülempreester Mattias Palli), patroloogia ja askeetika (preester Kristoforos Parts, metropoliit Stefanus), eksegees (preester Kristofors Parts, arhimandriit Jakob Khalil), pastoraalteoloogia ja kanoonika (preester Tihhon Tammes, arhimandriit Grigorios Papathomas, arhimandriit Athanasios Paravantsos) ning dogmaatika ja eetika (preester Tihhon Tammes, metropoliit Stefanus, arhimandriit Makarios Griniezakis).

Praktikas tähendab see seda, et peagi on võimalik õppida õigeusu teoloogiat rakenduskõrgkooli tasemel ja saada ka vastav bakalaureusekraad. Tulevikus pole välis-

tatud ka magistriõpe. Niisiis, kes soovivad õppida õigeusu teoloogiat, saavad astuda usuteaduse instituuti ning tulemuseks on diplomiga (bakalaureus) rakenduskõrgharidus; ainsana Eestis saab siin õppida idakiriku aineid. Diplom ei pea olema eesmärk omaette, kuid näitab järjekindla töö ja pühendumise oskust ning lisab prestiiži meie Kirikule.

Laiemale publikule ja endistele seminarivabakuulajatele, kes samuti soovivad loenguid kuulata, ent ei taha selleks diplomiõppesse astuda, jätkuvad eraldi loengud kord kuus. Kus ja millal, on veel täpsustamisel.

Teavet sisseastumise kohta saab UI kodulehelt www.ui.eelk.ee.

Lühidalt niipalju, et sisseastumisdokumente 2014/2015. õppeaastaks võetakse vastu 5.–15. augustini 2014 (kella 16.00-ni):

Tallinnas, instituudi õppehoones (aadress Pühavaimu 6, 10123 Tallinn);
Tartus, EELK UI Tartu Teoloogia Akadeemias (aadress Ujula 1a, 51008 Tartus).

EAÕK uusi trükiseid

ILMUNUD ON AJAKIRJA USK JA ELU 12. NUMBER

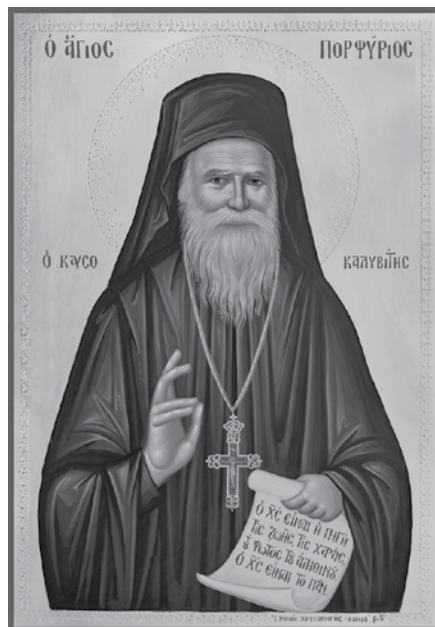
Seekordse Usk ja Elu numbri autorid on kõik seotud Eesti Apostlik-Õigeusu Kirikuga. Kirikupea avaloo järel on kirjutisi meile hästi tuntud külalisõppejõud arhimandriit Grigorioselt ja Värskas Orthofestil esinenud metropoliit Nikolailt Kreekast.

Number ei puuduta üht kindlat teemat, vaid mitut teemaderingi: oikumeenilisi suhteid maailma ja Eesti kontekstis ning õigeusklike identiteeti seoses nendega, samuti põhilisi inimeseksolemise küsimusi teoloogilises valguses: inimisiksust, tema vabadust ja ühtekuuluvust teistega, samuti kannatuse ja Jumala õigluse probleemi. Püha piiskopmātrī Platoni elulooga on esindatud ka ajalugu.

Kunstiosas on toodud Inga Heamāe teoste reproduktsioone.

ILMUNUD ON RAAMAT „PÜHA PORFIRIOSE ELU JA ÕPETUSED”

Meil on suur rõõm esitleda eesti lugejatele seda imelist raamatut, mis tutvustab viimaste aastakümnete ühe tuntuima ja suurima õigeusu esindaja ning vaimuliku isa, vanake Porfiriose (1906–1991) mõtteid, kogemusi ja erakordset elukäiku.

Kāesolev teos on elav ja aus tunnistus mehest, kes on elanud intensiivselt ja täielikult Kristuse tões, usus ja armastuses. Tema sõnad on läbināgelikud, alandlikud, lihtsad ja leegitsevad. Isa Porfiriose puhās ja ehe tunnistus Kristusest – Tema tõesst ja Tema rõõmust –, nõuanded ja juhised lohutasid tema maise elu jooksul loendamatul hulgal inimesi nende rasketel hetkedel: haiguses, leinas, vaevas, kaotuses ja surmas.

Selge, et püha Porfrios ei ole enam lihalikult meiega, aga tema sõnum on jäänud. Meie jaoks on ta „kannatlikkuse tugi, armastuse uks, vaimuliku arukuse alus, julgus palves, Püha Vaimu paik, kuuletumise abiline, vennaskonna juhataja, vihaste rahustaja, rõõmu andja, Kristuse järgija, inglite tunnismārk...”. Talle meeldis korrata

1 Püha Johannes Redelikirjutaja, „Κλμαξ” („Taevaredel”) 24.2, „Tasadusest ja lihtsusest”, PG 88.

neile, kes tulid tema juurde katsumustest kibestumisele vastuseid leidma: „Minul ei ole midagi, Kristusel on kõik”. Isa Porfiriose jaoks oli oluline, et iga tema juurde tulija tunneks, kuidas Kristus ta oma embusse võtab ning kuidas ta leiab osaduse Temaga. Nii taitis ta oma missiooni maailmas „rõõmuinglina, armastades kõiki ning andes end omakasupüüdmatult ja alandlikult kõigi teenistusse”.

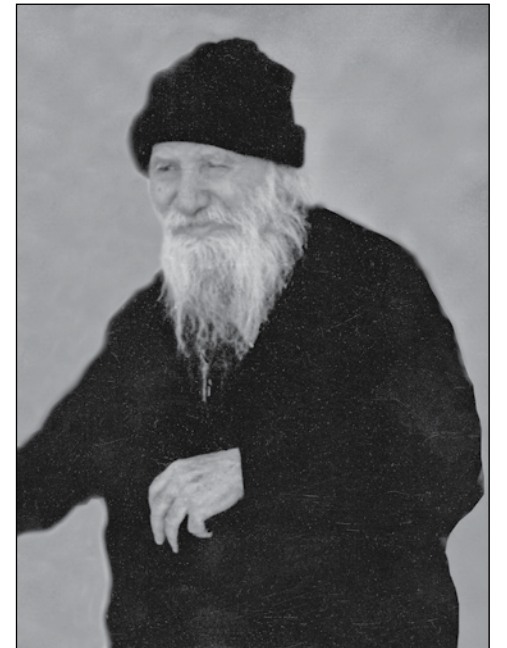
Kõige enam rabas teda külastanud inimesi aga täielik armastus, mida tal jagus igāihe jaoks. Üks tema vaimulikke lapsi on rāākinud: „Ta kõneles meile lakkamatult armastusest”. Ning teine: „Tema jutu sisu oli üks: armastus Jumala vastu. Ta soovis, et me armastaksime Issandat, et võiksime armastada inimesi”. Oma vaimulikele lastele õpetas ta kõigepealt armastust Jumala vastu. Armastust, mis võttis täielikult arvesse igāihe iseloomu. Armastust, mis ei sundinud iialgi peale midagi, mis oleks takistanud inimestel tegutseda oma vaba tahete kohaselt ja vastandumata.

Ja veel – ta oli valgustuseks igāihele, kes temaga kokku puutus. Pilgust, puudutusest, sõnadest õhkus Püha Vaimu armu, kes temas elas. Ühesõnaga – selles alandlikus, vaeses, hapras mehes said teoks Kristuse lubadused neile, kes Teda järgivad ja Tema käskusid täidavad.

Soovime, et kõik, kes seda raamatut loevad, võiksid omakorda avastada, et viibivad ehtsa pühaku seltsis.

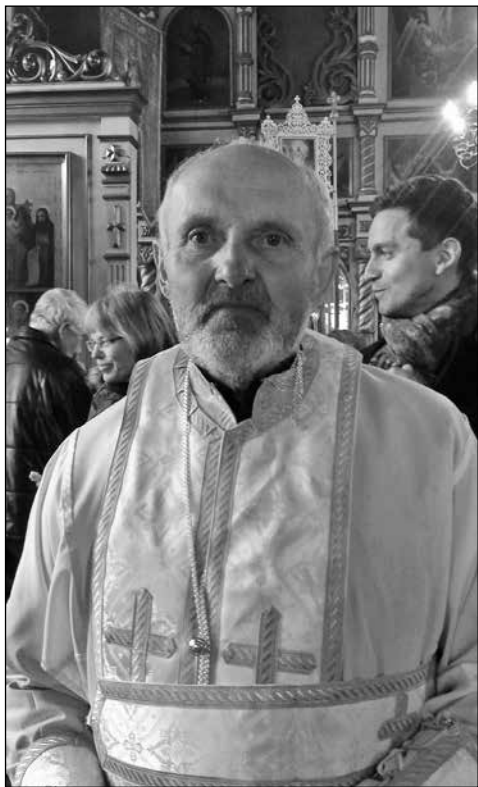
†Stefanus,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

2 Kuldallika kloostri iguumenja Theokseni eessõna, „Püha Porfiriose elu ja õpetused”.

Kreeka keelest tõlkinud Regina-Maria Blauhut, toimetanud ülempreester Mattias Palli, keeleliselt toimetanud Epp Väli, kujundanud Inga Heamāgi. Trükitud Tallinna Raamatutrükikojas.

PREESTRIKS PÜHITSETI KALLISTRATOS (KALJU) VAHTRAMÄE

Vana kalendri järgi jüripäeval, 6. mail pühitses metropoliit Stefanus Värskas Püha Georgiuse kirikus preestriks senise diakoni Kallistratos (Kalju) Vahtramäe.

Jutlus isa Kalju preestrikspühitsusel

Minu armas diakon Kalju,

Ja ongi sinu jaoks kätte jõudnud tund, mil oled tõusnud preestriameti vääriliseks. Diakonina aitasid sa jumalikul liturgial oma piiskoppi või preestrit. Preestrina oled sa aga oma piiskopi õnnistusel Püha Vaimu tööriist iga kord, kui Ta laskub Püha-dele Andidele, armulauaveinile ja -leivale, et neist saaksid meie Issanda ja Päästja Jeesuse Kristuse ihu ja veri.

Kõike seda tead sa juba ammu. Kuid sellest, mida sa siiani oma mõistuse ja südamega teadsid, saab nüüdsest sinu jaoks veendumus ja elu alustala. Lihtsast teadmisest liigud sa edasi teise teadmise juurde, mis on palju reaalsem ja palju nõudlikum: see on elu asjade tundmine, milles ei ole midagi tundelist ja mida saavad vastu võtta üksnes need, kes Kristuse valguses kõnnivad. Seda teadmist oledki sa kutsutud edasi andma

kõigile, kes on sulle oma pääsemiseks kirikus usaldatud.

Et seda ülesannet täita, pead sa läbi käima tõelise armastuse kooli. Ennekõike armastus Jumala vastu ja siis inimeste vastu – Jumal kõigepealt ja siis inimene kui Jumala kuju ja loodu.

Tõeline armastus on suure töö vili, mis nõuab palju alandlikkust ja pidevat meeleparandust. Kui sa suudad seda praktikas rakendada, oskad sa ka edasi anda omaenda elu eeskujuga, kuidas elada iga päev Kristuse armastust.

Ära mingil tingimusel unusta, et seda Kristuse armastust inimeste vastu toidab lakkamatu andetus ja lootusrikas toetus kõigil eluhetkedel.

Andetus ja tugi saavad olema sinuga samamoodi seotud kui su käed on su kehaga liidetud. Need abistavad sind kõikjal, nad saavad sind kui head ja truud teenimiskaaslased. Preestri jaoks teist teed ei ole.

Ja veel üks asi! Armastus Jumala ja ligimeste vastu käib põhiliselt läbi palve val-

gusrikka tee. Ta läheb läbi inimese meelt parandanud ja palvelise südame ning läbi ristitute kogukonna, kes armulauda vastu võttes ühel meelel ja ühest südamest palvetab. Palvest saabki sinu esmane ülesanne preestrina, kes selles maailmas elab.

Mu armas Kalju,

Mõne hetke pärast tuleb Püha Vaim ja teeb sinust meie kiriku preestri. Ainus nõuanne, millest tuleb nüüdsest kinni pidada, on sinu tõeline palveelu. Läbi palve ja üksnes läbi selle leiad sa tee, mis aitab sul tõeliselt armastada. Läbi palve ja üksnes läbi palve teadvustad sa, et sinu ainus pääs Paradiisi teele on ligimene. Palveta oma südames lakkamatult kõigi eest ja istuta sinna päev päeva järel palveõisi oma rahva eest, mida toidaks sinu armastus kõigi ja kõige vastu, kogu maailma vastu. Aamen!

†Stefanus,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

6. mail 2014 Värskas

Foto: Malev Toom

PREESTRIKS PÜHITSETI HERODION (VÄINO) NIITVÄGI

9. juunil pühitses metropoliit Stefanus Luhamaa Pühavaimu kirikus preestriks senise diakoni Herodion (Väino) Niitvägi.

Jutlus isa Herodioni preestrikspühitsemisel

Mu armas Herodion,

Teisel nelipühil austab meie Kirik Püha Kolmainu kolmandat isikut, kelleks on Püha Vaim, Lohutaja, kõige hea tooja. Mil-

line õnnistus, et oled just sel päeval astumas preesterkonna ridadesse! Õnnistus mitte üksnes sinu jaoks, vaid ka kogu sinu perele.

Nüüdsest on sinu esimene ja kõige tähtsam ülesanne Jumala armu jagamine rahvale sakramentide kaudu, seda ennekõike jumalikul liturgial. Liturgiat talitavad läbi veini ja leiva ohvrianni ühtaegu vaimulikud ja kogudus maa peal ning Kristus ise ajaväliselt taevas. Kummaski teenib Tema, sama ülempreester, kes on ise ühtaegu tooja ja toodav, kinkija ja kingitav oma ohverduse kaudu, anni kaudu, mis sai täide ristil.

Igal sinu talitataval jumalikul liturgial saad sa kogemuse „kirikust, mis on taevas maa peal ja kus taevane Jumal elab ja tegutseb”; et Jumal on siin, meie, inimeste seas; et Kristus on meie jätkuv paasa, et Ta muudab meid lakkamatult üha peenetundelisemal moel nii maises kui ka jumalikustatud elus; et Ta teeb seda läbi armulauaosaduse ja et mitte kuskil mujal pole olemas teist sarnast sära, ainsa ja tõelise ilu peegeldust, milleks on Kristus, ning mille valvuriks, hoidjaks ja jutlustajaks jääd sa aegade lõpuni.

Ära unusta, et sinu preestrielus püsib kõik palve najal. Palvest peab saama su hingamine, et sa saaksid loomulikuks osaks Issanda kutsest. Üks õigeusu ikoon kujutab Kristust paradiisis Aadama ninasõõrmeisse elavakstegevat õhku puhumas, et temast saaks elav hing. Proovi alati hingata seda Kristuse eluhingust kartmata raskusi, kiutsusi, pimedust, mis tulevad ikka su teele lõkse seadma. Kõiksugu demonid on kurjakuulutatavad, me teame seda hästi, aga me teame ka, kui nõrk on nende vägi. Ära karda neid – vastupidi, kordan, hinga alati

Kristuse hingust, usu temasse, tema kohalolusse igas inimeses ja oma vaimulikus südames.

Süda on valguse ja pimeduse, surma ja ülestõusmise vahelise võitluse keskne koht. Süda näitab sulle tõelise elu tee suuna, ehedat tõe, kes on Kristus. Süda õpetab sind läbi ülestõusnud Jeesuse lugema elu väike-seid ja suuri sündmusi, mõtestama ümbritsevat maailma ja selle ajalugu.

Hetkest, mil Püha Vaim on sinu peale langenud, et sind preestriks pühitseda, saab liturgiast sinu elu kese ja palve rikastab ja annab sulle jõudu, et mitte langeda arguse ja kibestumise küüsi.

Liturgia ja palve võimaldavad sul teha liigutusi ja öelda sõnu, mis annavad tähenduse igale asjale siin maailmas ning mis on teejuhiks olemasolu teisele tasandile, tulevasse kuningriiki. Need on sulle ka suured abimehed sinu karjasetöös, et hoida teadvust ärkvel, ajada inimeste kõige sügavamatest soppidest välja hävitavad suundumused ja süvendada tõelise elu algeid. Kahtlemata toimivad siin ühelt poolt liturgia ilu ja teisalt palve jõud.

Meie ühiskonnas on evangeeliumi järele suur puudus. Evangeeliumi, mille väärtus ei seisne vastandumises, vaid tõe sõnumis – nagu meile kirjeldab mõistujutt kadunud pojast –, mis kõneleb meile isa armastusest poja vastu, kes annab ära kogu oma vara ja jääb ise kõigest ilma. Seetõttu ei tähenda preestriksõlemine kuulumist mingisse eelistatud seisusesse, vaid see tähendab saada eeskujuga eluga Kristuse tõeliseks teenijaks, pigem teistest all- kui ülalpool asetsevaks.

Kui sa tahad sõpru leida, otsi neid „vaeste” seast. Vanas Testamendis tähendab sõpradeta olek olemist väljaspool Jumalat. Olla vaeste sõber ei ole poliitiline või sotsiaalne mure. See on eelkõige vaimulik mure, olemuslik tegelikkus, ja lõpuks lootuse probleem. Vaeste lootusetus on alati terav ja kibe, aga sina oled siin, et kinnitada neile, et vaeste jaoks on olemas lootus, sest Kristuses oleme me kõik üks Aadam, uueks loodud ülestõusmise võidus; üks avalikult ja salamisi kiriklik ihu, et terveks teha lõhutud loodut, et toita kaasaegset inimest tema leiva- , aga veel enam väarikusenäljas.

Mu armas Herodion,

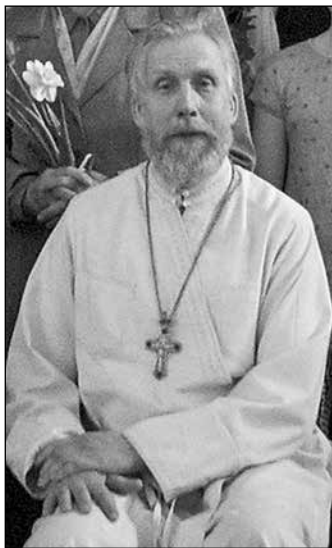
Kiriku, Kristuse ihu suur salatus seisneb selles, et ta pole kellestki lahutatud, vaid hõlmab endas kogu inimkonda ning tõmbab kogu inimkonna välja põrgusurma langemisest.

Ainus tõde, mis täna Püha Vaimu pidupäeval on kõigi inimeste jaoks väärtuslik – kristlaste ja mittekristlaste jaoks – on paasa. Paasa on kõik!

Et sinu teenimine maailmas oleks aus kuulutus Jumalast, kes pole kasulik ega tarvitatav selle maailma kriteeriumite järgi, vaid kes on armu Jumal. Temas on kõik, mida sisaldab sõna „arm”. Ja selle läbi annaks tagasi igäihele, kelle Ta su teele saadab, elu- isu ja imetluse olemise ilu ees. Aamen.

†Stefanus,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

9. juunil 2014 Luhamaal

EAÕK VAIMULIKUD KOHTUSID HIIUMAAL

Ülempreester Ardalion Keskküla

„Vaata, kui hea ja armas on see, et vennad üheskoos elavad!” (Ps 133:1)

30. ja 31. mail 2014 kohtusime – EAÕK piiskopid, preestrid ja diakonid – Hiiu- maal. Kassari uus puhkekeskus ja Kuriste kenaks remonditud õigeuskikirik on mõle- mad head kohad olemiseks – hea ihule ja sobiv hingele, kui vennad ja püüdluskaasla- sed kokku tulevad.

Üle pika aja kohtusidki Eesti Apostlik- Õigeusu Kiriku vaimulikud laiemalt kui oma piiskopkonna raames. Maikuu vii- mased kaks päeva olid pea kõigile EAÕK vaimulikele ühtaegu nii puhkuseks ja koh- tumisrõõmu jagamiseks kui ka tõsiste pal- vetegude tegemiseks ja Kiriku oleviku ning tuleviku üle arupidamiseks.

Etteruttavalt öeldes: koosviibimise lõpetu- seks märkis metropoliit Stefanus, et ühest päevast ei piisa (saabusime 30. mai pärast- lõunal ja 31. mai pärastlõunal juba lahku- sime). Tuleb seada nii, et oleksime kohal kaks täispäeva.

Arupidamiste alustuseks märkis metro- poliit, et see kogunemine polnud mõeldud otsuste langetamiseks.

Millega me siis toime tulime? See, mis kut- ses kavandatud, sai ka tehtud.

Pärast majutumist Kassari uues puhkekes- kuses suundusime Kuriste ilusasse kirikusse ja pidasime pika õhtuteenistuse, seejärel oli õhtueine ja esimene arupidamine. Kes soo- vis, sai pärast ametliku päevakorra ammen- dumist sauna minna; kasutati ka jalutamise ja väikeses grupis vestlemise võimalust.

Teine päev algas varase liturgiaga Kuris- te kirikus, teenisid preestrid Aabraham ja Agaton koos diakon Herodioniga. Kohali- ku koguduse perenaised üllatasid meid ei- nega heakorrestatud endises preestrimajas. Tutvusime majaga ja rõõmustasime selle hea käekäigu üle. Hoone on koguduse ja külarahva kasutuses.

Millest neil päevil juttu oli?

Kutses oli metropoliidi eelhäälestus selline:

„Pühitsetud piiskop Eelija esitleb uut tee- nistusraamatut, mis kohapeal tasuta ka kõigile osalejatele jagatakse.

Palun isa Jüri! isa Justinusel ja isa Aabra- hamil valmistada ette noortetöö teema meie kirikus.

Püha Platoni seminari liitumist EELK Usuteaduse Instituudiga tutvustab peavi- kaar Mattias Palli.

Koguduste arengust ja võimalikust ki- riku haldusreformist on palutud rääkima samuti peavikaar Mattias Palli kui teema algataja.”

Ja tõepoolest: uus kauni kujundusega ja üpris suure hoolega koostatud jumalatee- nistusraamat on valmis ja kirikurahva ka- sutusse antud. Nüüd tulevad teksti uuen- dused ka laulurahval ja palvetajatel käiku võtta. Metropoliit Stefanus rõhutas: nüüd- sest tuleb tarvitada ainult uut raamatut, selles olevaid sõnastusi ja juhatusi.

Slaavi keelde tõlkimisega (ülempreester Ardalioni küsimus) seosesselgitasliturgi- lise komisjoni esimees piiskop Eelija, et erisused Moskva Patriarhaadis ei ole raa- matupõhised, vaid kohalikud tavad. Meie

Fotod: ülempreester Ardalion Keskküla

preestritele saab anda suulisi juhatusi, kui- das meil teenimise kord on.

Noortetööst seekord juttu ei tulnud: aeg sai enne otsa.

Püha Platoni Seminari koostööst EELK Usuteaduste Instituudiga rääkis ülemp- reester Mattias.

Koostöö ei ole veel lepinguga vormista- tud, kuid mõtteks on mõlema õppeasutu- se kasu. Usuteaduste Instituut saab võtta õppekavasse õigeusu kvaliteetsed kursused ja meie seminari õppurid saavad õpingute lõpetamise kohta ametliku diplomi. Õppe- töö UI-s on tasuline; aga säilivad ka ava- likud tasuta loengud meie Kirikukeskuses. Täpsem korraldus selgub siis, kui Haridus- ja Teadusministeerium on Ülihise õppe- kavakinnitanud.

Metropoliit Stefanus märkis teema juurde, et vaimulikele ei piisa ühekordsest kõrg- hariduse omandamisest, ka mitte ainult raamatute lugemisest oma hariduse täien- damiseks, vaid teatud regulaarsusega oleks vaja käia koolis täiendõppes.

Jutuks tuli kogudustele koorijuhtide koo- litamise vajadus. Selle peale kostis metro- poliit Stefanus: „Kui meil on võimalus seda teha seminaris, siis me püüame seda teha.”

Koguduste arengust ja Kiriku haldusre- formist vesteldes tõdesime, et meie Kirikus on palju väikesi kogudusi, kellel pole jaksu kõiki tänapäevaseid nõudeid täita, eriti mis puutub raamatupidamisse ja aruandesse riigile. Ülempreester Mattias tõi esile Soome luterliku kiriku praktika: seal on väike- sed kogudused nagu meil terve Kirik, aga peetakse samuti vajalikuks kogudusi liita suuremateks. Tuleks meilgi koostada aren- gukava.

Ülempreester Mattias:

„Peaks mõtlema, kuidas selgemalt ja täpse- malt Kiriku ja koguduste kohustusi teatud majanduslikes ja teistes küsimustes mää- ratella; seda, mida tegelikult meie revisjo- nikomisjon eelmise aasta ettekandes ette pani. Siis on kummalgi poolel lihtsam töö- tada ja kummalgi poolel selgem pilt. Aga

mitte liiga jäigalt ja bürokraatlikult, ka ül- dine suhtlusõhkkond peaks paranema. Siis saavad ka paljud asjad võimalikuks.”

Metropoliit Stefanus leidis, et nende küsi- mustega peab tegelema vaimulike komis- jon, mille eesotsas on piiskop Aleksander. Aasta lõpuks esitab komisjon ettepanekud Pühale Sinodile.

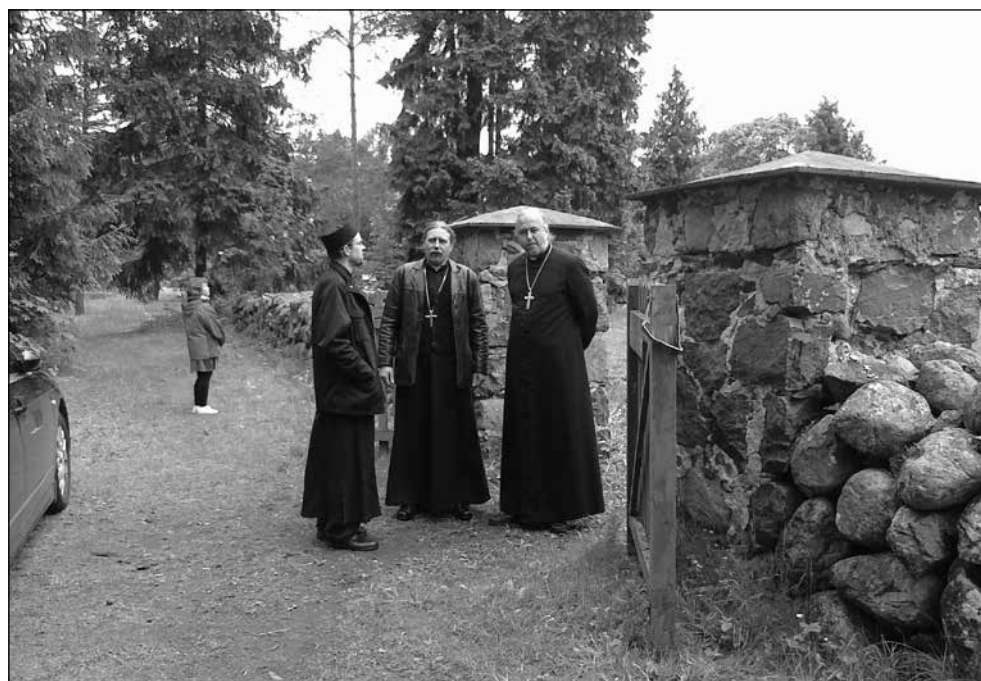
„Ja kui te tahate, et teie Kirikus oleks kiri- klik valitsus, siis looge see. Aga ma rõhutan siinkohal veelkord ka seda, et pühas Õige- usu Kirikus on ainult üks pea, üks valit- sus – see on piiskop. Ja Kirikus ei eraldata omavahel majandusküsimusi vaimulikest küsimustest, see moodustab Kirikus ühtse terviku.”

Lõpusõnas rõhutas metropoliit:

„See, mida ma tahan teile veelkord öelda, on, et **teie Kiriku tulevik on ainult teie kätes**. Teie ees istuvad kaks piiskoppi, kes on noored ja andku Jumal neile tervist ja pikka iga. Ühine tee, mis teie ees seisab, on pikk. Mina olen teiega veel üürikeseks. Kui pikalt täpselt, seda teab ainult Jumal. See on tema tarkuse otsustada. Aga võtame eesmärgiks luua süstemaatiliselt üles ehi- tatud kindlatel alustel põhinev Kirik. See, mida mina saan sellesse veel panustada, on anda edasi viiekümne aasta Kiriku teeni- mise kogemuse varasalt. Sellele alusele või- te rajada oma Koja.

Ärge unustage, et mis tulevikus ka ei juh- tuks, kõige suurem vastutus on esmalt teie peal. Ma räägin seda sellepärast, et minul ei ole enam võimalust kanda teiega neid ras- kusi, ma olen oma raskused tänaseks ära kandnud. Ja ma loodan, et need raskused, mida teie peate kandma, on tunduvalt ker- gemad nendest, mida tuli mul kanda. Ma püüan igati aidata, et teie koorem oleks kerge. Aga kui te tahate oma õlgadel tõs- ta üles suure mäe, siis see puudutab teid, mitte mind.

Meil pole palju vahendeid, mida kasutada, aga need on väga võimsad. Esiteks palve, teiseks jumalateenistuslik elu, kolmandaks alandlik meel ja neljandaks kuuletumine. Need on edu võtmed.”

TARTU KARLOVA ALEKSANDRI KIRIKU NURGAKIVI PANEKU 100. JUUBEL

Eelija, Tartu piiskop

Kolmainupüha-järgsel teisipäeval, 10. juunil tähistas EAÕK Tartu Pühade Aleksandrite kogudus pidulikult ja külalislahkelt oma kiriku nurgakivi paneku sajandat aastapäeva. 100 aastat tagasi Issanda armu aastal 1914 – tollal samuti teisipäeval pärast viiekümnenenda päeva, kolmainupüha – juhatas Tartu Karlova Aleksandri kiriku nurgakivi paigaldamise jumalateenistust ja ristikäiku Riia ja Miitavi ülempiiskop Joann (Smirnov), kohal oli 17 preestrit ja 3 diakonit. Sada aastat hiljem osalesid juubelipidustustel EAÕK kirikupea Tallinna ja

kogu Eesti metropoliit Stefanuse juhtimisel Tartu piiskop Eelija, Pärnu ja Saare piiskop Aleksander, 14 preestrit ja 3 diakonit. Teiste hulgas viibisid kohal kogudust õnnitlemas Tartu linnaapea hr Urmas Klaas, Eesti Rahva Muuseumi direktor hr Tõnis Lukas ja Tartu Ülikooli usuteaduskonna dekaan hr Riho Altnurme. Sinodaalsele liturgiale ja ristikäigule järgnes kiriku aias koguduse ettevalmistatud ühine külluslik söömaaeg kõigile külalistele ja koguduseliikmetele.

Algselt kakskeelne Tartu Aleksandri kogudus asutati 1913. aastal. Kiriku ehitamiseks korraldas selle esimene preester Anton Laar ülevenemaalise korjanduse. Suzdali-Vladimiri bütsantsi stiilis kahekorruelise viie altariga kiriku kavandi tegi Liivimaa arhitekt Vladimir Lunski. 1914. a sügisel pühitseti sisse alumise korruse kirik ning 1915 võeti vastu kogu hoone. Nõukogude ajal aastal 1964 kogudus suleti, alates

Tõnis Lukas, Urmas Klaas, Riho Altnurme ja Meego Rimmel.

1983 asus ülemise korruse kirikus Eesti Rahva Muuseumi ladu. Kogudus taasavati 1994, kirik tagastati kogudusele 1996. Taastamist juhtis ülempreester Johannes Keskküla, 1999–2012 teenis kogudust munkpreester Orenti (Mägi; praegu eestseisjaks Nõo koguduses), alates 2012 on preester Vadim Rebase. Praegu on koguduses ametis ka kaks diakonit, isa Toomas Erikson (kes just kaitses TÜ usuteaduskonnas bakalaureusetöö Tartu Aleksandri kiriku ja koguduse ajaloost aastail 1913–1940) ja isa Timoteus Vassel. Õnnistagu Issand ise koguduse vaimulikke, lauljaid ja kõiki liikmeid hoole, armastuse ja külalislahkuse eest!

„EILE NÄGIN MA SALVITOOJAID NAISI JA MEHI...”

Pärast imekaunist liturgiat Tartu Pühade Aleksandrite kirikus, kui rahvas kogunes aeda pikkade toitudest lookas laudade ümber, nägin enneolematut vaatepilti: noored vaimulikud jooksid inimeste vahel, valasid

suppi, tõstsid toitu, küsisid: kas teed, kohvi või morssi. Teenisid oma inimesi ihus ja vaimus. Sama innukalt lõpetasid nad ka peo: korjasid nõud kokku, pesid laudu, koristasid. Samal ajal kui „salvitoojad naised”, kes olid öö läbi küpsetanud ja keetnud (ja kuuldavasti ka kogu üle-eelmise öö veetnud palvetes lahkunud kauaaegse koguduseliikme juures kirikus), istusid mõnusalt oma lastega laudade ääres.

Ja veel nägin ma imetabast trükist: „Paasa pildis 2012”, fotograaf Heikki Leis, kujundanud Liisa Murdvee, välja antud Aleksandrite koguduse poolt 2014. aastal. Selle väikese raamatukese pildidel ongi needsamad vaimulikud „salvitoojad”: isa Vadim, isa Orenti, diakonid Toomas ja Timoteus, lugeja Willy.

See kogudus on tõesti elujõuline: palju õnnistet ja teguderohkeid aastaid teile kõigile!

„Külalislaulik” Inga Heamägi
Tallinna Siimeoni ja Hanna kogudusest

Fotod: Malev Toom

LAIKSAARE RISTIJA JOHANNENE KIRIKU 90. JA URISSAARE KALMISTU 110. AASTAPÄEV

Tõnis Joarand

Urissaare külas Pärnumaal Häädemeeste valas toimus 23. juunil piiskoplik liturgia, millega tähistati 90 aasta möödumist Laiksaare Ristija Johannese kirikuhoone ehitamisest.

Tähtpäeva liturgial teenis Pärnu ja Saare piiskop Aleksander ja koguduse vaimulik ülempreester Ardalion Keskküla.

Pärast Urissaare kalmistul toimunud suru-aiapäeva avati kiriku kõrval mälestusmärk: maakivi, mille plaadile raiutud kiri annab teada, et siin asusid Pändi algkool 1918–1938 ja Laiksaare ministeeriumikool 1911–1918, mis hävis tulekahjus.

Ajaloost on teada, et Laiksaares olid õigusküsi siirdumise mõtte algatajateks Jüri

Volmerson ja Ado Mälkson. Kuna läheduses õigeusu preestrit ei olnud, sõideti 1844. aasta 9. novembril Volmarisse (läti keeles Valmiera) ja salvimise läbi ühendati nimetatud mehed apostlik-õigeusu kogudusega.

Selle algatuse eest võtsid kohalikud ülemad Volmersoni ja Mälksoni vastutusele. Volmersonile määrati Pärnu mererannal 60 kepilööki ja ta saadeti ühes Mälksoniga kuueks kuuks Viljandi vanglasse. Alustajate kurb saatus ei hirmutanud aga laiksaarelasti.

Häädemeeste preestri jaoks oli Laiksaare inimeste hingelise ja usulise vajaduse teenimine kauge vahemaa tagant raske. Tema algatusel ja praost Nikolai Prantsu

ning ülempreestri kaasabil ja toetusel avati 1896. aasta 11. aprillil Laiksaare iseseisev kogudus. Vajalikud ruumid üüris Urissaare küla Jüriõue talu peremees Georg Lepik.

Koguduse elu alguseks tuleb pidada 1896. aasta 4. augustit, mil pühitseti palvemaja. Uude kogudusse eraldus Häädemeeste kogudusest 1006 liiget. Esimeseks preestriks määrati Dimitri Dubkovski, tuntud Häädemeeste köster-kooliõpetaja ja laevaehitaja poeg.

Pikkade palvete peale anti 1902. aastal kogudusele 25 tiinu maad. Suurem osa sellest oli aga kasutuskõlbmatu.

1911. a ehitati koguduse selleaegse eestla-

sest preestri Kodrat Saarmanni agaral kaasabil suur kahekordne puumaja, milles asusid kirik, kool, õpetajate korterid ja avar saal. Ehitis oli kogu ümbruskonna uhkus. Seitse aastat hiljem, 1918, tabas kogudust raske õnnetus: hoone hävis tulekahjus. Ümbruskonna raha ja ühistöö oli muutunud tuhaks.

1923. aastal hakkasid koguduse ärksamad mehed eesotsas preester Karp Tintsiga rääkima uue kiriku ehitamisest. Ühisel jõul püstitati puust kirikuhoone. Valminud pühakojas õnnistas metropoliit Aleksander 1924. aasta juulis Ristija Johannese auks. Suure-Jaani kogudus kinkis endise Olustvere kiriku kahevööndilise kujuseina. Arusaare kogudus kinkis oma endise ajutise kujuseina linoleumile maalitud pühakujud. Pärnu Issandamuutmise koguduse naiskomitee aga kroonlühtri. Kirik vooderdati ja värviti väljastpoolt 1927. aastal.

2003.–2004. aastal parandati ja värviti Urissaare kirik täielikult nii seest kui ka väljast. Tööde teostajaks oli FIE Kaidu Pärigma koos abilisega. Tänapäeval elab kogudus vaikselt. Jumalateenistused toimuvad ainult suurte pühade ajal.

TÄHTPÄEVAD VÄNDRA APOSTLITE PEETRUSE-PAULUSE KOGUDUSES

Luule Pöder

Juunikuu viimasel pühapäeval toimus EAÕK Vändra Apostlite Peetruse-Pauluse Kiriku 145. ja kirikukoori 20. sünnipäeva pidulik tähistamine.

Samas viidi läbi ka lapse ristimine, kiriku veepühitus ning liturgia lõpus ristikäik.

Kirikus olid teenimas Tallinna ja kogu Eesti metropoliit Stefanus, ülempreester Ardalion Keskküla, preester Justinus Kiviloo, diakonid Timoteus Vassel (kes on pärit Vändrast) ja Matti Timmermann. Jumala

kiituseks ja rahva rõõmuks osales liturgial 20aastane kirikukoor Maria Mahlapuu juhatusel. Väike poiss, Sten-Erich, keda ristiti, on aga 6. augustil 1917 Vändra koguduse preestriks pühitsetud Anton Ruusi lapselapselapse Margiti poeg. Maria Mahlapuule oli Anton Ruus vanaisa.

Anton Ruus sündis 19. mail 1880 Savimäel Pöögli vallas Pärnumaal, kus ta isa Volmer Ruus oli talupidaja. Anton Ruus

õppis Karksi-Nuia apostliku-õigeusu kirikukoolis, omandas õpetajakutse Pärnu Gümnaasiumis (1905). Diakonieksami sooritas Riias 1913. aastal ning preestrikutse omandas 1917. aastal

Ta oli õpetaja Penujas 1898–1900 ja Viljandis 1900–1905 ning kirikukooli juhataja ja köster. Kabalas 1905–1907 ja Viljandis 1907–1912, köster-õpetaja Haapsalus 1912–1913 ning Pärnu Issandamuutmise koguduse köster ja algkooliõpetaja Pärnus 1913. aastal. Varem on ta olnud ka lauluõpe-

taja Viljandi tütarlaste koolis, Pärnu tütarlaste koolis ja Vändra Ühisgümnaasiumis.

30. märtsil 1931 sai ta kamilavka kandmise õiguse ja 7. aprillil 1936 kuldrinna ristide kandmise õiguse, 15. detsembril 1938 ülendati ta ülempreestriks.

Anton Ruus abiellus 1908. aastal Alma-Eugenie Vanamõisaga. Abielust sündis 10 last. Anton Ruus on olnud pikemat aega Viljandis karskusseltsi „Vabadus“ kirjatöömehetaja, laulukoori juhataja ja maakonna karskuskuratooriumi liige, samuti Vändra laulukooride ühistevõtmise juht, Vändra Punase Risti komitee asutamiskoosoleku kokkukutsuja ja asutaja, mitmes ühingu tegevliige ning Vändra Vabatahtliku Tuleõõrje Seltsi eluagene liige.

Anton Ruus suri infarkti tagajärjel Vändras 21. juunil 1939.

Ööbik juhtis vestlusringi teemal „Lapsed ja meie“ ning teoloog Tauri Tõlpt rääkis Meie Isa palvest ja kiusatusest.

Üheskoos sõitsime mööda Hiiumaad ja avastasime lisaks EAÕK kirikutele veel Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku kogudusi, mida meile lahkesti tutvustas Hiiumaa pastor Hüllo-Kristjan Simson. Kaunis Kassari kabelis pidasime ühise õhtupalvuse.

PERELAAGER 2014

Marje Kuusmik

9.–13. juulini 2014 toimus Hiiumaal Kuristes Eesti Õigeusu Noorte Liidu korraldatud perelaager. Huvi laagri vastu oli suur, kohal oli 45 inimest, kellest 20 lapsed.

Huvitavaid loenguid ja tegevusi jätkus igaks laagripäevaks. 10. juulil laagrilistele külla tulnud Tallinna ja kogu Eesti metropoliit Stefanus pidas Kuriste kirikus mõtlemapaneva loengu perekonnast tänapäeva ühiskonnas. Ajaloolane Linda Kaljundi rääkis Eestimaa ristiusustamisest tänapäeva ajalookäsitluses, preester Jüri Ilves kõneles kirikumuusikast, psühholoog Teele

Harjutasime koos kirikulaulu, käisime ujumas, mängisime maastikumängu, viktoriini ja tegime sporti. Pikad päevad lõpetasid oodatud lõkkeõhtud ja ühismängud. Koos koristasime kirikut ning laagri lõpetas ühine liturgia Kuriste Jumalasünnitaja kirkus.

Tagasiside laagri oli ülimalt positiivne: nende päevade jooksul tekkis tõepoolest tunne, et koos on hea, et perekond on väärtus, mida tuleb hoida ja osadus Kirikuga annab meile jõudu ja tuge igal ajahetkel neid väärtusi edasi kanda. Hea on tõdeda, et lapsed armastavad ja hoiavad Kirikut, on uudishimulikud ja alati elurõõmsalt uuele avatud.

Suur tänu korraldajatele ja osalejatele ning kohtume kindlasti järgmisel aastal jälle!

Fotod: Maire Udu ja Marje Kuusmik

Kuressaare püha Nikolai kirik.

RENOVEERIMISTÖÖD KURESSAARE JA LÜMANDA KIRIKU JUURES

Ülempreester Andreas Pöld

Sel aastal on Kuressaare püha Nikolai kiriku suurtoetaja Kuressaare linn

Püha Nikolai kiriku aknad olid juba aastaid avariilised, neist põhjapoolsed pärinesid tsaariajast ja lõunapoolsed olid asendatud ajutistega 1930ndate aastate kapitaalremondi käigus. Hoonetel laguneb lõunakülg teatavasti tunduvalt kiiremini kui põhjapoolne ja seda nii katuse, fassaadi kui ka puitdetailide osas. Eelmisel aastal taotleti uuelts valitud linnavalitsuselt raha ning see taotlus rahuldati: 2014. a kanti linna eelarvest vastav summa üle EAÕK-le kui hoone omanikule. Tänu oikumeenilise patriarhi visiidile eraldati Saare maavanema Kaido Kaasiku taotlusel n-ö Riigikogu katuserahadest summad Kuressaare kiriku remondiks. Kogudus lisas puuduoleva raha omalt poolt kaasfinantseeringuna ja ArtBrothers OÜ võiski aknatöödega alata. Restaureerimistööd sisaldasid vastavalt lepingule aknaraamide teisaldamist töökotta ja tagasi, remondi ajaks aknaavade katmist ilmastikumõjude ärahoidmiseks, lengide värvimist ja plommimist kohapeal, vanade klaaside teisaldamist ja kittimist, raamide plommimist ja värvimist, puuduvate hingede, suluste ja nurkade valmistamist lähtuvalt originaalist, sisemiste uute tihenditega raamide valmistamist, trellide eemaldamist. Puitosad värvitakse linaõli värviga ja klaasid kitatakse linaõli kitiga. Trellid kiriku akendel nagu ka ukseplekid ei ole algupärased, vaid on hiljem lisatud.

Trellideta aken on kenam ja valgustki on kirikus tunduvalt rohkem.

2013. a tehti kapitaalremont püha Nikolai kiriku kellatornile. Sellega on 2005. a alanud kiriku katusetööd lõppenud. Pool maakonna elanikest elab Kuressaare linnas ja Kuressaare koguduse alla kuuluvad ka nende koguduste piirkonnad, mis nõukogude ajal suleti. Ka peetakse aina rohkem talitusi just Kuressaare kirikus, kuna inimesed asuvad elama maakonna keskusesse – linna.

Jätkus ohtlike puude mahavõtmine kirikute juures. Suured puud ei sobi hoonete lähedale, kuna lõhuvad neid ja on ohtlikud ka inimestele ja nende varale.

Lümanda koguduse suurtoetaja on perekond Pae

Lümanda valla, koguduse ja toetajate koostöös eemaldati Lümanda kiriku juurest ohtlikud puud ja kiriku ümber ekskavaatoriga liigne pinnas. Pinnasele anti hoonest sadevee eemale juhtimiseks sobiv minimaalne kalle: 3% kallet on 3 cm langust 1 meetri peale. Puhastatud pinnasele külvati muru. See töö on ilmselt üks esimesi töid paljude meie kirikute juures, kuna liigset pinnast võib 100 aasta jooksul koguneda kümneid sentimeetreid ja ulatuda vanemate kirikute juures kuni meetrini. See põhjustab vee kogunemist kirikupõranda alla, põrand ja seinad hakkavad niiskuma, hallitama ja lagunema, müüridele tekivad soolakahjustused. Tuleb vaadata, et puupõrandaga kirikute all liiguks õhk, selleks peavad olema vundamendis avatud tuulutusavad.

Lümanda kogudus tellis koostöös vallaga kohalikult ehitusinsenerilt Ainar Viireselt kirikuhoone ehitusliku sei-

sundi ekspertarvamuse ja soovituslike tööde nimekirja. Nüüd on kogudusel hea vastavalt võimalustele remonditöid planeerida. Pinnase koorimine ja sobiva kalde tegemine oligi selle ekspertarvamuse järgi töö nr 1. Soovitan soojalt teha igale kirikuhoonele selletaoline lihtne ekspertiisiakt, see ei ole kallis, aga annab kindluse, et õiged tööd saavad õiges järjekorras tehtud. Näiteks oli üllatuseks, et vundamendi sokkel (maa peale ulatuv osa) tuleb puhastada värvist ja krohvist, kuna need takistavad vundamendi n-ö hingamist ja niiskus hakkab tungima hoonesse, tekivad soolakahjustused seinte alaosa, mida on näha paljudes meie pühakodades.

Suur tänu siinkohal meie Kiriku kantslerile, kes vastutab korrektsete lepingute ja läbirääkimiste eest. Kui Kirik on majanduslikult ja juriidiliselt kindlustatud, on kena ka koguduse igapäevane elu. Samuti ei tohi unustada, et vara

Lümanda Issanda Muutmise koguduse vanem Peeter Pae.

omanik on EAÕK ja kõik tööd tuleb kooskõlastada Kirikukeskusega.

Lümanda Issanda Muutmise kirik.

KIRIK HIIUMAAL

Preester Aabraham Tõlpt

Kuriste Jumalasünnitaja Sünnimise kirik on kui pärl keset Hiiumaa metsi.

Hiiumaal toimunu on minu jaoks suur ime. See on Jumala kingitus Tema rahvale Hiiumaal. Kui metropoliit Stefanus mu kolm aastat tagasi preestriks pühit- ses ja Hiiumaale teenima määras, hak- kas kõik muutuma. Mul on olnud suur õnnistus olla osa selles muutusest: saa- da osa Jumala Armust, Jumalat kogeda ja „jagada”. Ja nii igal liturgial, kus Tema rahvas Tema Ihu vastu võtab. Olen selle eest Issandale igavesti tänulik.

Me kõik oleme selles muutuses: nii minu pere, kogudus kui ka kogu Hiiumaa ko- gukond ja enamgi veel – kogu Kirik.

Kolm aastat tagasi tehti meie metropo- liidi õnnistusel ja riikliku pühakodade programmi rahastamisel algust kiriku katusekatte ja põranda väljavahetami- sega. Koguduse, kohaliku kogukonna ja ettevõtjate toel said uue värvi pühakoja seinad ja laed. Paigaldati ikonostaas ja altarilaud. 2011. aasta oktoobri teise pühapäeva varahommikuks oli kõik pühitsemiseks valmis. Taas helisesid kirikukellad ja metropoliit Stefanus pühitses koos oma rahvaga Hiiumaal

sisse Kuriste Jumalasünnitaja Sünni- mise kiriku altarilaua.

Möödunud aasta kevadel rüütati Ku- riste kiriku kellatorn tellingutega ja tor- nikuplilt võeti maha ligi tonn 122 aasta vanust paksu plekk-katet. See, et katus on 122 aastat vastu pidanud, on enam kui muljetavaldav. Suve jooksul sai ki- riku kellatorn uue katte ja ristid kuldse värvi. Ehituse ajal ronisin tihti kella- torni, peamiselt just selleks, et imetle- da meistriteeste kätetööd. See töö oli peen ja ilus. Mõnikord võib ju mõelda, et mis see siis ehitada ei ole, kui on ole- mas pühakodade programmi raha. Ma ei ole selle mõttega nõus. Kõik sai teoks tänu meie kiriku tublidele tegijatele, ehitusmeistritele, kogudusele ja kogu- konnale, ja seda koostöös ehk sünergias Jumalaga. Just siis, kui me kahjuks väga harva suudame kuulda Jumalat kui ta- sast sahinat oma südames (1Kn 19:11- 13) ja kui me siis suudame ennast ka Tema hoolde usaldada, hakkavad toimuma imed. Ainult Jumala armus Püha Vaimu juhitud oleme kasvamas ja head vilja kandmas (Kl 1:6).

Olen kindel, et imed meie Kirikus ei ole veel lõppenud.

Meie Kirik on siin maailmas inimese poolt laiali pillatud, puudub ühtsus ja mõnikord on ka osadus katkenud. Toi-

mub jagunemine rahvusliku kuuluvuse järgi. Me oleme unustanud apostel Pau- luse sõnad: „Ei ole siin juuti ega kreek- last, ei ole siin orja ega vaba, ei ole siin meest ega naist, sest te kõik olete üks Kristuses Jeesuses” (Gl 3:28). Meie jaoks ei ole enam miski Kristuse palve oma Isa poole: „et kõik oleksid üks, nii nagu sina, Isa, minus ja mina sinus, et nemadki oleksid meis [---] et nad oleksid üks, nii nagu meie oleme üks”(Jh 17: 21-23).

Mida teha? Alustame „imedega”, alus- tame armastuse dialoogi Jumalaga ise-

endas, oma peres, oma koguduses ja lõpuks meie autonoomses õigeuskiri- kus Eestimaal. Siis ühel päeval jõuame ühtsuse, osaduse kõigi õigeusklike vahel Eestis ja kogu maailmas. Igale kokkuleppele eelneb armastuse dia- loog. Selle eeskujuks on patriarh Bar- tolomeuse kohtumine Rooma paavst Franciscusega, nende koosteenimine ja ühisavaldus Jeruusalemmas.

Imedega tuleb aga algust teha oma sü- dames.

BERESJE KLOOSTRI RAJAMISEL ON ASTUTUD JÄLLE SAMM EDASI*

Ülempreester Andreas Põld

Vana kalendri Jüripäeva eelpäeval 5. mail toimus Mikitamäe vallamajas meie ülemvalitseja kõrgestipühitsetud met- ropoliit Stefanuse eesistumisel Beresje kloostri loomise toimkonna koosolek. Kohal olid lisaks EAÕK esindajatele Riigikogu, Põlva maavalitsuse, Seto- maa Valdade Liidu ja kohaliku valla kui põhitoo korraldaja esindajad.

Mikitamäe vald ja eelkõige vallavanem Aare Poolak on teinud viimasel paaril aastal kõik endast oleneva, et kloostri rajamine Beresjesse teoks saaks. Need tööd on ka vilja kandnud: praegu on nn Munga maa keskmes maja, kus lisaks munkade elu- ja tööruumidele saaks sisustatud väike palveruum, mis oleks avatud ka külastajatele. Maja renovee- rimine ongi esimene töö, millega edasi minna. Praegu käib maade munitsipa- liseerimisprotsess, mille lõppedes saab

klooster ligi 27 hektarit, kus saab tai- mi kasvatada, mesilasi pidada, lambaid karjatada. Lisaks annab juurdepääs järvele hea võimaluse kalapüügiks. Piir- konnale on kuulsust toonud kohalikud sibulakasvatjad.

Meie ülemkarjane on teinud tõsist tööd, et leida abilisi kloostri ülesehitamisel. Veel sel suvel saabuvad siia emakloostri esindajad Kreetalt, kellele esimese sam- muna tutvustatakse kohalikku elu ja võimalusi ning kellega koos plaanitak- se järgmiseid samme kloostri rajamisel. Seniks aga palutakse meie kõigi eest- palveid, et see tänuväärne ettevõtmine võiks Jumala abiga korda minna.

Nii kohalik Mikitamäe vald, Setomaa Valdade Liit kui ka Põlva Maavalitsus on lubanud rajatava Beresje kloostri kui piirkonna jaoks tähtsa objekti liita oma arengukavasse.

* Beresje küla asub Lämmijärve ääres Põlva maakonnas Mikitamäe vallas. Küla on esimest korda mainitud 1582. aastal ja arvatakse, et nimi Beresje tuleneb vene sõnast *berjoza* (kask). See on ainuke Setumaa küla, kus elavad va- nausulised.

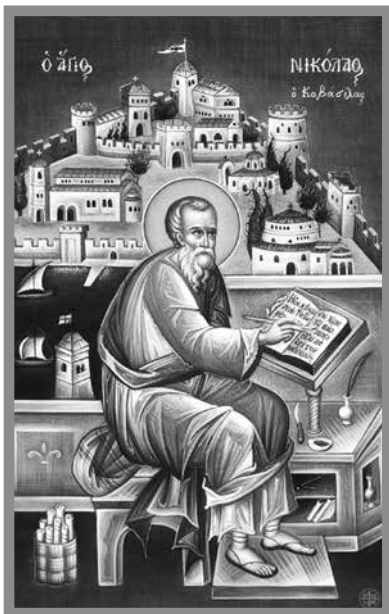

Mikitamäe vallavanem Aare Poolak.

Foto: Aldo Luud

<http://ortosetokoguv.wordpress.com/>

ELU KRISTUSES. PÜHA NIKOLAI KAVASILA

(algus Metropoolias nr 61)

Nendele, kes on vaimulikult loodud ja sündinud, on vaja ka sellisele sünnile vastavat väge ja toimet. Selle annab meile jumaliku salvi püha talitus. Püha talitus elustab vaimulikud väed: ühe ühes, teise teises inimeses või isegi mitu ühekorraga sõltuvalt sellest, kuidas keegi selleks salasuseks valmis on.

Puhtakspestud kogeavad nüüd seda, mis sündis esimestel aegadel, kui apostlid panid käed peale neile, keda olid ristitud. Pühakiri ütleb, et Vaim anti siis, kui apostlid panid käed nende peale, kelle olid salasustesse pühendanud. Ka nüüd tuleb Lohutaja nende peale, kes on salvitud.

Selle tõendused on järgmised. Kõigepealt, nagu Vanas Seaduses salviti kuningaid ja preestreid, nii on ka Koguduses kord, et kuningaid salvitakse ja preestritele pannakse käed peale, kutsudes mõlemal korral ligi Püha Vaimu. See näitab, et nii esimest kui ka teist tehakse sama kavatsuse ja väega. Teiseks on neil sama nimi, esiteks „salvimine, võidmine”, teiseks „Püha Vaimu andmine”. Pühimad preestritest kutsuvad vaimulikupühitsust „salvimiseks” ja paluvad, et need, kellele nad salvimise salasust toimetavad, saaksid osa Pühast Vaimust ja usuksid seda. Seletades pühendatutele selle talituse loomust, kutsuvad nad seda „vaimuliku ande pitseriks” ja kordavad seda ka salvimisel.

Peale selle salviti Issandat Kristust enastki, mitte küll nii, et Talle oleks salvi pähe valatud, vaid Püha Vaimu saamise kaudu. Liha, mille ta oli enesele võtnud, sai kõiksuguse vaimuliku väe varaaiaks. Ta pole mitte üksnes Kristus – „Võitu” –, vaid ka kriisam – „salvimine”

–, sest öeldud on: „Võideõli on su nimi” (Ül 1:3). Teist oli Ta algusest peale, esimeseks sai hiljem. Niikaua kui polnud veel liha, mille Jumal oleks enesele võtnud, oli Ta vaid salv. Kui aga loodi püha liha, mis võttis vastu kogu jumaluse ja mille kohta Johannes ütleb, et „Jumal ei anna Vaimu mõõdu järgi” (Jh 3:34) ja see sai täis Tema elavat varandust, valati salv sellesse lihasse ja seda kutsutakse salviks, võideõliks.

Ta ei muuda kohta ega tungi otsekui üle vaheseina, vaid nagu Ta ise näitab, ei jätnud Ta meie ja enda vahele mingit tõket. Jumal, kes kõike täidab, pole inimestest eraldatud koha mõttes, vaid selles mõttes, et inimesed on Temast eemaldunud. Meie loomus oli eraldatud end Jumalast, olles kõiges Temast lahus, nii et tal ei jäänud midagi Tema ühist. Jumal oli ainult Tema ise, meie loomus ainult inimlik. Kui aga liha sai jumalikuks ning inimloomusse asus jumalik Isik, sai see vahesein otsekui salviks. Endine eraldatus kadus Kristuse üheainsas isikus, kes jäi Jumalaks, ent sai ka inimeseks. Nõnda lakkas vahe jumaliku ja inimliku loomuse vahel ja salv hakkas tähistama nende ühinemist; eraldatuna poleks neil ühist nimetajat.

See oleks, nagu muutuks alabasternõu mingil moel ise salviks. Salv saaks siis kõigi osaks, kes on väljaspool, ta ei jääks nõu sisse, omaette. Kui meie loomus jumalikustub Önnistegija ihus, kaob samal moel sein Jumala ja inimese vahelt, nii et miski peale patu ei takista meil saamast osa Tema armuannetest. Tegelikult oli kaks vaheseina: loomuse ja kurjast rikutud tahte oma. Esimese lõhkus Önnistegija lihaks saades, teise ristil. Rist vabastas meid ju patust. Kuna nüüd ristimine tähendab Tema risti ja surma, astume järgmiseks salvi, Vaimu osaduse juurde. Kui vahesein on langenud, pole enam midagi, mis keelaks Püha Vaimul valada end välja kõige liha peale (vrd Joel 2:28, Ap 2:17), niipalju muidugi, kui see siin elus võimalik. Sest Jumalaga koosolemise ees on veel kolmaski vahesein, surm, mis ei lase neil, kes veel surelikku ihu kannavad, ületada seda aimamisi, nagu peeglist, tunnetamist (1Kr 13:12). Aga kuigi inimene oli Jumalast kolmekordselt eraldatud – loomuse, patu ja surmaga –, lasi Önnistegija tal enesest täielikult osa saada ja enesega vahetult ühineda, kõrvaldades need takistused järgemööda: esimese inimeseks saades, teise ristil surres. Aga viimase vaheseina, surma hirmuvalitsuse, kaotas Ta üleni meie loomusest, kui Ta surnust üles tõusis. Seepärast ütlebki Paulus: „Viimse vaenlasena kõrvaldatakse surm” (1Kr 15:26). Ta poleks kutsunud seda vaen-

laseks, kui see poleks meie takistuseks meie tõelisele õnnele. Surematu Jumala pärijad peavad olema vabad kaduvusest, nagu ta edaspidi ütleb „kaduvus ei või pärida kadumatust” (1Kr 15:50). Inimeste üldise ülestõusmise järel, mis sünnib tänu Önnistegija ülestõusmisele, kaob aimamisi peeglis nägemine ning puhtad südamed näevad Jumalat palgest palgesse (Mt 5:8; 1Kr 13:23).

Selle püha talitusega antakse siis Hea Vaimu väge. Salv toob meisse Issanda Jeesuse enese, kelles on kogu inimese pääsemine, kõigi heade asjade lootus, sest Temalt saame Püha Vaimu osaduse ja Tema läbi pääseme Isa juurde (Ef 2:18). Kuna Kolmainus ühiselt loob inimese uueks, viib Sõna ainsana selle täide, sest Tema mitte üksnes ei elanud inimeste seas ega jaganud meiega meie loomust ja Pauluse sõnutsi „ohverdati, et ära kanda paljude patud” (vrd Hb 9:28), vaid ka kannab seda loomust igavesti. Nii on Ta meie „eestkostja Isa juures” (1Jh 2:1) ja enese kaudu „puhastab meie südametunnistuse surnud tegudest” (Hb 9:14), enese kaudu jagab ka Vaimu.

Varastel aegadel andis see salasus ristituule tervendamise, prohvetikuulutuse, võõraste keelte jms ande, mis andsid inimestele selget tunnistust Kristuse üleloomulikust väest. Neid oli vaja ajal, mil ristiusk asutati ja vagadus sisse seati. Nüüdki veel saavad mõned samast allikast seesuguseid andeid, sest nii tänapäeval kui ka hiljuti on inimesed pelgalt palvega kuulutanud tulevase asju, ajanud välja kurje vaime ja parandanud haigusi. Seda ei teinud nad mitte ainult siin elus, vaid ka nende haudadel on samu asju juhtunud, sest õndsate inimeste ihudest pole vaimuvägi lahkunud ka pärast surma.

Ent anded, mida püha salv kristlastele alati annab ja mis on igal ajal vajalikud, on vagadus, palve, armastus ja mõõdukus ning muud seesugused, mis on kohased vastuvõtjale. Ometi libisevad nad paljudel kristlastel käest, salasuse vägi jääb neile varjatuks, nagu apostlite tegude raamatus on öeldud, „nad pole kuulnudki, et Püha Vaim on” (19:2). Et nad said sellest salasusest osa lapsena, pole neil tunnetust tema andidest; suureks kasvades pöördusid nad aga halbadele tegudele ja nende vaimusilmad jäid pimedaks.

Aga tegelikult jagab Vaim ikka oma andeid neile, kes sellest talitusest osa saavad, „jagades igaühele eriosa, nõnda nagu Tema tahab” (1Kr 12:11). Ka Issand teeb meile ikka head, sest Ta on lubanud olla meie juures lõpuni. Püha

talitus pole ilmaaegu; nagu me saame jumalikus ristimises patud andeks ja võtame pühal laual osa Kristuse ihust, ja need asjad ei lõpe kuni nende Andja nähtavalt tagasi tuleb, samuti on kristlastele hädavajalik saada osa salvimisest ja Püha Vaimu andidest. Kuidas võiksid mõned pühad talitused olla mõjusad, see aga kasutu? Või kas mõnel puhul kehtib Pauluse öeldu: „Ustav on, kes seda on töötanud” (Hb 10:23), siin peaks aga kahtlema? Kui põlgame neist ühe, peame põlgama ka teised, sest sama vägi toimib neis kõigis ainsa Talle ainsa ohverdamise, Tema surma ja Tema vere kaudu, mis saadab korda kõik.

Püha Vaim antakse niisiis tõesti: kellele teistele hea tegemiseks, et ta, nagu Paulus ütleb, „ehitaks Kogudust” (1Kr 14:4), kellele tuleviku ette kuulutamiseks, kellele salaasjade õpetamiseks, kellele haiguste arstimiseks sõnaga. Teistele aga, et nad muutuksid paremaks, et nad hiilgaksid rohkes vagaduses, kasinuses, armastuses või alandlikkuses.

Me saame siis jõudu olla mõõdukad, kasutades mõistust ja kõlblustunnet, harjutada oma meelt olema õiglasel, palvetama, armastama ja igaks vagaks tööks. Kui Jumal äratas meie tahte, suudame hoida ohjes oma kirgi, olla inimeste suhtes armastavad ja õiglasel ning näidata üles kõike muud, mis tarkusearmastuse juurde kuulub. Otsekui kurjade vaimude mõju all olevates inimestes valitsevad elajalikud pahed, nõnda on teistpidi selles, keda Jumal puudutab – jumalikud ja inimlikke tavasid ületavad voorused. Niiviisi armastas õnnis Paulus, Taavet oli tasane ja teisedki näitasid üles inimloomust ületavaid kiiduväärseid omadusi. Paulus kirjutas fliplastele, kuidas ta neid armastab „Jeesuse Kristuse südamlikkusega” (Fl 1:8) ja Taaveti kohta ütleb Jumal: „Ma olen leidnud endale meelepärast mehe” (1Sm 13:14; Ap 13:22).

Usk on tööpoolest vaimulik and ja Önnistegija apostlid palusid seda, öeldes: „Kasvata meie usku!” (Lk 17:5). Ta isegi palub Isalt neile pühitsust: „Pühitse neid oma tões” (Jh 17:17) ja Jumal täidab Tema palve. Ka kirjakoht „Vaim ise palub meie eest sõnatute ohkamistega” (Rm 8:26) näitab minu meelest palve väge.

Ühesõnaga, Püha Vaim on neile, kellele Ta oma ande jagab, tarkuse Vaim, mõistuse Vaim, nõu ja väe Vaim, vagaduse Vaim” (Js 11:2) ning kannab muudegi oma andide nime.

PEETER-PAULI PÄEVAL, 29. JUUNIL

Ülempreester Konstantin Kokla

Täna on Peeter-Pauli päev.

Peetrus ja Paulus – kes ei oleks nendest kuulnud, nende jumalameeste kirja lugenud, mis kõigil aegil inimesi õigele usuteele juhatavad?

Tänases kõnes tutvuneme nendega kui inimestega, kõrvale jättes nende ususelgitavaid kirju ja suuri usutegusid. Tutvuneme nende usukangelaste iseloomuga. Meie ees ei seisa mitte eelarvamisega eraldatud ülemused, vaid armastajad ja truud vennad, kes liha ja vaimu nõrkustega pidid heitlema, enne kui täiusele jõudsid.

Paneme tähele esite Peetrust. Ta süda on täis pühi tundeid ja ihaldusi; puhul on ta valmis end headuse pärast ohverdama. Aga ka nõrkused, inimlikud nõrkused võrgutavad teda iga sammu peal.

Püha apostel Peetrus. Theofanes Kreeklane. Athose saar

Peetrus on esimene, kes jumaliku õpetaja pärast kõik maha jätab. Aga esimesena julgeb ta nurjatult küsida: mis meie selle eest saame? – ta on esimene tunnistama: „Issand, sa oled elava Jumala Poeg!“ Aga pisut aega hiljem langeb ta nõnda rängasti, et taevalik Õpetaja talle ütleb: „Tagane minust, saadan, sest sa ei mõtle selle peale, mis Jumala, küll aga, mis inimeste päralt on?“ – Peetrus on, kes armulaua seadmisel oma Õpetajale jalgespesemist alandavaks peab, aga kui kuuleb, et sellega on ühenduses osasaamine Jeesusega, siis tahab, et Õpetaja mitte üksi ta jalgu, vaid ka pead peseks. – Salgamisest, mis kannatuste õöl sündis, me ei kõnelegi...

Vagad kuuljad! Kas ei ole Peetrus paljudele meie seast väga sarnane? Kas ei ole meigi sageli valmis headusele, aga esimene kartus iseenese pärast paneb headuse unustama? Kas ei pea mitugi kirikust kui Jeesuse korraldusest ja kojast kinni kartuses, et palgast ilma jääb, kuna ometi kirikuarmastus peab meie puhas hingenõue olema? Kas ei karda paljud ennast ap.-õigeusuliseks tunnistada ja tungivad tagasi Eesti usku?, mida ei ole olemaski?

Püha apostel Paulus. Theofanes Kreeklane. Athose saar

Peetrus läks ja nuttis kibedasti: siit algas pööripäev vankumatule kindlusele ja täiusele. Ja lõpul iseenese ohverdamisele Kristuse tõe eest. Ta oli õnnelik, kui paganlik keiser Nero laskis ta peaga allapoole risti lüüa.

Paneme teist suuremat apostlit tähele – Paulust. Kui Peetrus astus ellu kindla sihita, on Paulusel selge, mis ta püüab: Jehoova seaduse kartust! Kui seadus ka inimestelt verd nõuab, Paulus ei kohku tagasi: noorena on ta ihu ja hingega Stefanuse eluvõtmise poolt! Ta ei karda kulu ega vaeva, et arvatava jumalavastase Kristuse järelkäijaid Jehoova auks viimaseni ära hävitada.

Tema pööripäev tuli Tamaskuse teel. Ta ei nutnud kibedasti, nagu Peetrus, küll aga seisis ta palves Jumala ees nõnda kaua, kui Jumal talle Anania valgustajaks saatis. Ja siis lõhkus ta mehiselt, ennastsalgavalt paganluse esimesi vagusid ja radu. Püsimatult peatas ta ühes kohas ainult nõnda kaua, kui ristikogudus jalul seisis, siis ruttas ta teisale sedasama tegema. Selle juures ise kangelasena teistega, nõrgematega vendlust pidades noomib ta valjult neid,

kes maapealist lahutust teevad, et ühed ühe, teised teise poolt tahavad olla. Kas Kristus on ühes ära lahutatud? küsib ta kõikide aegade usulahkujatelt ja kiriku ühtsuse lõhkujatelt. Kui juba mõök ta kaela kohale tõuseb, annab ta vendadele ususelu juhatus ja näpunäiteid.

Vagad kuuljad! Millele ohutas meid Peetri-Pauli iseloomude kujutus? Tõesti järeletegemisele!

Kellel nõrgem ja muutlik iseloom – hüüdku Jumala poole nuttes, kelle kange – jäägu kestmisse palvesse. Püüdku igaüks Jumala sõrme oma elusündmuses näha, mis teda oma poole kutsub. Ja tunneb ta pööripäeva, hoidku, et ta ei kalduks ühest äärmusest teise: enne tõlner olles, pärast variserideks saades, enne ohakapöösas kasvades, pärast ohakaid nisu seast välja kiskudes...

Peetrusel ja Paulusel olid inimlikud nõtrused, aga Issand ülendas neid suurima väega. Nemad aga jäid maa peal oma loomulikku seisukorda ja tunnistasid: meie oleme õndsad. Ja ühes suust ja südamest kiitsid nad Jumalat nõtradega ühises ristikoguduses ja kirikus viibides: Meie Issand on meid lunastanud?!

Uus Elu 1929, nr 6.

Algupärandi kirjaviisi muutmata.

Püha apostel Peetrus. Tempera puidul, lehtkuld 59 x 28 cm. 2012. a. Maalinud Sirje Säär Tallinna püha Siimeoni ja naisprohvet Hanna katedraal

Püha apostel Paulus. Tempera puidul, lehtkuld 59 x 28 cm. 2012. a. Maalinud Sirje Säär Tallinna püha Siimeoni ja naisprohvet Hanna katedraal

Фото: Геннадий Баранов

СЕМЬЯ И ОБЩЕСТВО

ковь осуждает и отвергает грех, зло, но ни в коем случае не грешника.

Хочу еще раз подчеркнуть: когда я разговариваю с кем-то, кто не разделяет моих убеждений, не принимает Библейских истин и моей христианской веры, я не вижу никакой причины соотносить его с Богом, ни в том, что касается греха, ни в том, что касается спасения. Он сам чертит красную линию, границу между добром и злом, в соответствии с собственными убеждениями. Это свободный выбор любого человека, и я уважаю его.

Вернемся теперь к нашей главной теме.

Брак изначально – это *естественный дар*. Мужчина и женщина соединяются для рождения жизни, для того, чтобы зачать ребенка. Институализацией брака общество создало юридическую рамку для этого естественного дара, чтобы его защитить. Когда же законодотворцы рассматривают брак с точки зрения чувственности и справедливости (а в наше время именно чувственный брак преобладает, а не брак во имя продолжения рода) вне представления о естественном даре, это расшатывает понятие о браке и направляет будущее человечества по непредсказуемому курсу. Будем же реалистами и не позволим чувственности сбить нас с пути: во имя равноправия и под эгидой ликвидации дискриминации сейчас продвигается идея о *равноправии всех пар*, как гетеросексуальных, так и гомосексуальных. Объективно говоря, поскольку союз мужчины и женщины не то же самое, что союз двух мужчин или двух женщин, разве можно уравнивать гетеро- и гомосексуалов? Если завтра во имя

равноправия все будут подогнаны под одну гребенку, это активизирует опасный процесс, который в близком или далеком будущем приведет к исчезновению различия по половому признаку. Ради того, чтобы сексуальные меньшинства могли иметь равные права с гетеросексуалами, человечеству запрещено будет различать мужчину и женщину.

В настоящий момент мы живем еще в мире с характерными для того или иного пола различиями. Но вот-вот уже наступит опасность увидеть новое человечество, основанное на неразличении полов. Неразличение есть противоположность различия, при неразличении не проявляется достаточно для различения характерных свойств. Таким образом развиваются, например, клетки рака. Поэтому неразличение – это *принцип смерти*. Таким образом, мы можем задать себе вопрос: неужели отныне это станет принципом, которым руководствуется человечество?

До сих пор мышление общества о границах и на идею о том, что не все возможно. Не все может быть определено законом. Не все можно изобрести. Мысль о том, что не все может быть определено законом, одновременно и позитивная, и защитная, предохраняет нас от диктатуры Закона, а мысль о том, что не все можно изобрести, предохраняет нас от диктатуры Науки. Суть нигилизма заключается в утверждении «все возможно». Еще немного, и законодотворцы пройдут мимо действительно важных проблем, еще немного, и они найдут возможность *сколотить* семью благодаря юридически-медицинскому монтажу, назовут это «семьей», принцип «все

возможно» станет реальностью и нигилизм будет праздновать победу над наукой, правом и человеком.

Церкви, состоящие в Совете Церквей Эстонии, почтительно напомнили членам Рийгикогу, что ныне существующих законов вполне достаточно, и у государства нет основания для того, чтобы неразумно их менять. Но будут ли они услышаны? В том ритме, в котором сейчас развивается наше общество, человек вот-вот послушается человека, который сам ничего не слушает.

Нельзя забывать также, что не существует права на ребенка, существуют только права ребенка. Слишком много сейчас опасных и серьезных вещей, особенно связанных с темой усыновления, которые ставят детей из расторгнутых браков и детей гомосексуальных пар в положение, *когда они не такие, как другие дети*. Ко всему прочему, дети склонны винить себя в том, что в семье больше нет гармонии.

Хотим мы этого или нет, в семье существуют естественные дары. Не стоит их нарушать! Не стоит нарушать тот закон динамического равновесия, который основан на взаимодополнении мужчины и женщины. Именно поэтому мы не можем заменить естественную семью суррогатом. Это укоренило бы духовную и поведенческую неразбериху, от которой наше общество и так уже достаточно страдает. Стоит ли еще более усугублять ситуацию?

27 мая 2014

† СТЕФАН,
Митрополит Таллинский
и всея Эстонии

ЖЕНЩИНА – ВЕЧНАЯ МИРОНОСИЦА

В третье воскресенье по Пасхе наша Церковь вспоминает святых жен-мироносиц, то есть тех женщин, которые принесли благовония, чтобы помазать тело Христа. Они шли ко гробу Христа, чтобы умастить его тело драгоценным миром, не боясь римских стражников и не беспокоясь о том, что камень, закрывавший вход в гробницу Иисуса, был для них слишком тяжел и отвалить его будет слишком трудно. В то время, как ученики Христа в страхе перед иудеями удалились в надежное место, женщины, ничего не боясь, пришли к Иисусу. Они не думали об опасностях и о стражниках, охранявших пещеру с гробом Спасителя.

Смелость женщин была вознаграждена щедро: они первыми увидели пустой гроб воскресшего Христа, они первыми поспешили возвестить радостную весть апостолам. Точно так же женщина – Дева Богородица – та,

которую Бог избрал для свершения Своего замысла о спасении, через которую Иисус воплотился.

В замысле о нашем спасении от начала и до конца Бог важное место отводит женщинам. Во все время жизни Иисуса женщины находятся с ним рядом, они деятельны и служат Ему смиренно и преданно.

Из века в век во все трудные моменты истории человечества женщины всегда на месте, как и евангельские мироносицы. Они несут на своих плечах нежность, бесконечное терпение, несравненный дар утешения, оптимизма и умения находить в жизни правильное и доброе, все это – благовонное миро. Женщины в нашем беспорядочном мире помогают примирить вражду между друзьями, разрешают напряженные ситуации, противоречия на работе и во всем обществе. Их нежное и вниматель-

ное присутствие, надежда и исцеляющая любовь действует как драгоценное миро на раны жизни, женщины умягчают даже жестокие сердца.

Благодаря своей жертвенности во имя близких и любви, которые они исповедуют, женщины – чрезвычайно важны и незаменимы как фундамент ответственной семьи и развития народа.

Семья – это святая действительность, совершенство существования человечества, плод любви, основа сообщества и общества. Прежде всего женщины берегут и защищают естественную, традиционную семью, семью, в которой рождается жизнь, жизнь, рожденную в союзе мужчины и женщины. Женщины оберегают единство такой семьи, ее достоинство и продолжение. Не то чтобы мужчины не разделяли общей ответственности за семью, но

женщины просто более терпеливы, смиренны, лучше умеют мириться и умеют незаметно найти новые спрятанные силы, чтобы противостоять всему негативному, всему тому, что отравляет наши жизни.

В нашем мире царит кризис. К материальному кризису присоединился другой, еще худший – духовный кризис. Великий лютеранский богослов 20 века, Карл Барт, любил повторять, что «незнание Бога – это прямая дорога к незнанию человека и к человечеству без будущего».

Поэтому мы так нуждаемся в женах мироносиц, таких же смелых, как евангельские жены, чтобы они нас учили и подавали пример своей жизнью.

† СТЕФАН,
Митрополит Таллинский
и всея Эстонии

Извлечения из речи Митрополита Стефана на Соборе ЭАПЦ 2014 года

Первая цель: единство Церкви

Во все времена одной из величайших задач в Православной Церкви было сохранение ее единства.

Это непростая задача и для поместных Церквей (Эстонская Апостольская Православная Церковь также является поместной Церковью), и для отношений между поместными Церквями (патриархаты, автокефальные и автономные церкви) тогда, когда эти отношения основаны на соперничестве и отчуждении некоторых церквей.

Я не собираюсь читать сейчас лекцию о церковном единстве. Я хочу спросить у вас, можем ли мы сказать себе, что мы действительно озабочены проблемой единства на всех уровнях структуры ЭАПЦ – в целом, как предполагает наш устав, а также на уровне епархий и приходов, как подразумевают святые церковные каноны? Я оставляю сейчас в стороне все материальные вопросы, не потому, что я отрицаю их существование, но потому, что я хочу искренне поговорить об основополагающем для Церкви, то есть о церковности.

Первая само собой разумеющаяся истина

Наша Церковь как земной институт состоит из трех епархий, которые, в свою очередь, состоят из приходов. Но все вместе мы составляем одно целое, поскольку наша Церковь – Тело Христово, и у него только одна глава – Христос. Поскольку все мы – одно тело, не разделенное на множество частей, мы – единая церковь, а не «федерация» или «конфедерация», объединяющая разные епархии, приходы и прихожан в соответствии с договоренностью или общими идеями.

Не желая никого критиковать, я все же должен заметить, что согласно убеждению нашей Церкви, ни один епископ в своей епархии не является независимым и не может действовать исключительно по своему разумению. Точно так же и священники – единолично или вместе с руководством прихода – не являются хозяевами своих приходов, где они могут поступать так, как считают нужным. Каждый член Церкви – не работодатель для своего священника или прихода, с которым он может обращаться так, как захочет. Только у Христа есть власть над всей Церковью, мы служим только Ему во всем Его Телу, в целом, не разрушая един-

ства Тела, членами которого мы стали через крещение.

Поскольку все в Церкви – как духовное, так и материальное – составляет единое целое, мы должны быть единомышленны, чтобы разноречивость нас не разлучила.

Для того, чтобы построить единство Церкви, нужно прежде всего научиться любить Бога всем своим существом, а затем – любить ближнего. Любить Бога – значит во имя общего благополучия пренебречь эгоизмом. Это – предпосылка единства, а без единства нет мира, без единства нет и развития.

В сегодняшнем моем приветствии Его Святейшество Вселенский Патриарх Варфоломей говорил о том, что мы можем исповедовать Христа только в единой Церкви: «Всякий раз, когда единство Церкви укрепляется, дьявол становится слабее». Добиваться единства – значит отбросить эгоизм и индивидуализм. Многие вопросы могли бы в нашей Церкви быть позитивно решены, если бы все старались трудиться в единомыслии и понимали, что лучше служить, чем доминировать.

Я хотел бы еще раз строго напомнить нашему духовенству, что священническая хиротония не делает нас привилегированными правителями, но требует, чтобы мы своим собственным примером, молитвой, послушанием и смиренностью были истинными служителями Христовыми, стоящими не над другими, но ниже их.

Вторая само собой разумеющаяся истина

Цель Церкви – единство всех. Как этого добиться? Одного только исповедания общей веры недостаточно, ибо, предоставленная сама себе, вера быстро превращается в идеологию. Недостаточно и общего служения. Единство – это привилегия единственного, первого. Мы не можем быть едины, если мы не находимся в общении с епископом, с тем, кто объединяет приход за божественной литургией. В этом выражается роль епископа – он собирает разбросанные члены вокруг общей евхаристической чаши и хлеба. Это происходит так во всех епархиях, поэтому только у епископа есть право совершать евхаристию. У священника такого права нет, за исключением тех случаев, когда его епископ дал ему на это разрешение. Для того, чтобы приход мог существовать и дей-

ствовать, он должен находиться в общении со своим епископом.

Целостность поместной Церкви и составляющих ее епархий обеспечивает первый среди епископов (патриарх, архиепископ или по старой традиции – митрополит, как в нашей Церкви).

Это происходит так же и на уровне Вселенской Церкви, общность которой обеспечивает Вселенский Константинопольский Патриарх.

В Православной Церкви единство проявляется тогда, когда епископы собираются на Священном Синоде, который возглавляет «первый» среди епископов, почитаемый не только за власть. Синодальность не упраздняет иерархию. Православная Церковь синодально иерархична и иерархически синодальна. Без Священного Синода в Церкви восторжествовал бы хаос и анархия. Ни один епископ не может ничего сделать без согласия первого епископа, как и последний не может ничего сделать без согласия остальных. Об этом говорит 34 апостольский канон.

Теперь, я надеюсь, вы понимаете, почему в нашей Церкви:

- Митрополит поминает Вселенского Патриарха: Он – первый, с которым Митрополит находится в общении;
- епископы поминают Митрополита: он – первый, с которым епископы находятся в непосредственном общении;
- священники и приходы поминают своего епархиального архиерея: он – первый, с которым они находятся в общении.

Поэтому, все равно на какой литургии, поминают только одного епископа – того, кто возглавляет богослужение или того, кто исполняет в данный момент функцию первого архиерея.

Наконец, всякий раз, когда Митрополит служит в каком-либо приходе Эстонии, где бы он ни находился, все поминают только его, ибо он первый среди всех. Он обеспечивает единство нашей поместной Церкви.

Вторая цель: учиться церковной духовности

У нас есть имя и статус Православной Церкви, а также институты, необходимые Православной Церкви. Мы стараемся, по мере возможностей, жить церковной жизнью, присущей Православной Церкви. В отношении всего вы-

шеперечисленного нас не в чем упрекнуть, но наша проблема – очевидное отсутствие церковной духовности.

Наше духовенство и руководство приходов не всегда ведут себя согласно духу православия, я говорю это безо всякого намерения кого-либо оскорбить. По всей вероятности, это является также причиной вымирания наших приходов в изгнании: на чужбине не удалось сохранить православную духовность. Этот недостаток тем более ощутим, что укоренившийся в эстонском обществе индивидуализм только еще более подорвал крепость духовного, материального и личного общения.

Без аскетики и послушания, без ревностного старания быть более смиренными, духовность становится все слабее. Мы все еще называем себя православными, но в очень многих случаях мы по сути ими уже не являемся. Наш величайший грех перед Церковью состоит в том, что у нас нет старания.

У меня нет для вас хорошего лекарства, чтобы освободить от того зла, которое разъедает Церковь снаружи, и, если мы ничего не предпримем, однажды оно может превратить Церковь в обычную мирскую организацию, как это уже случилось со многими церквями. Ответы находятся только в наших сердцах, как в сердце каждого человека в отдельности, так и на уровне приходов, членами которых мы по милости Божией являемся.

Отбросим все обоснованные и необоснованные разочарования, забудем о несправедливости, простим друг другу все вольные и невольные прегрешения и начнем искать в своем сердце то истинное. Только так мы можем получить настоящие ответы, в сердце, послушном только воле Божией, любящем ближнего, потому что оно научилось любить Бога, оно заботливо, смиренно и терпеливо.

Это требует отречения от искушения карьеризма, зависти и пустословия, это требует настоящей преданности и посвященности делу.

Да благословит и сохранит вас Бог и подаст вам возрасть в истинной любви к нашей Церкви и вере в нее.

Таллинн, 12 июня 2014

СОВМЕСТНАЯ ДЕКЛАРАЦИЯ ПАПЫ ФРАНЦИСКА И ВСЕЛЕНСКОГО ПАТРИАРХА ВАРФОЛОМЕЯ

1. Подобно нашим досточтимым предшественникам, Папе Павлу VI и Вселенскому Патриарху Афинагору, встретившимся в Иерусалиме пятьдесят лет назад, и мы, Папа Франциск и Варфоломей, Вселенский Патриарх, возжелали встретиться на Святой Земле, «где наш общий Искупитель Господь Иисус жил, учил, умер, воскрес и вознесся на небо, откуда послал Святого Духа рождающейся Церкви» (Совместное заявление Папы Павла VI и Патриарха Афинагора, обнародованное после встречи 6 января 1964). Эта наша встреча, очередное свидание епископов Церквей Рима и Константинополя, основанных двумя братьями-апостолами, Петром и Андреем, является для нас источником великой духовной радости и дает возможность призадуматься над глубиной и аутентичностью связывающих нас уз, является плодом исполненного благодати пути, которым Господь вел нас, начиная с того благословенного дня пятидесятилетней давности.

2. Наша сегодняшняя братская встреча – это новый и необходимый шаг на пути к единству, к которому нас может привести лишь Святой Дух: общение, уважающее законное разнообразие. С живой благодарностью мы вспоминаем шаги, которые Господь уже позволил нам совершить. Объятия, которыми здесь, в Иерусалиме, после многих веков молчания обменялись Папа Павел VI и Вселенский Патриарх Афинагор, подготовили путь к жесту чрезвычайной важности — устранению из памяти и из жизни Церкви решений о взаимных отлучениях 1054 года. Продолжением этого стал обмен визитами между Римским и Константинопольским апостольскими Престолами, частый обмен письмами, и, впоследствии, решение святой памяти Папы Иоанна Павла II и Патриарха Димитрия начать богословский диалог истины между католиками и православными. На протяжении всех этих лет Бог, источник всяческого мира и любви, научил нас воспринимать друг друга как членов одной и той же христианской семьи, преданной Единому Господу и Спасите-

лю, Иисусу Христу, и любить друг друга. Таким образом, мы можем исповедовать нашу веру в одно и то же Христово Евангелие, полученное от апостолов, выраженное и переданное нам Вселенскими Соборами и Отцами Церкви. Полностью осознавая, что мы еще не достигли цели полного общения, сегодня мы еще раз подтверждаем наше обязательство продолжать совместный путь к единству, о котором Господь Иисус молил Отца: «Да вси едино будут» (Ин 17:21).

3. Полностью осознавая, что это единство выражается в любви к Богу и к ближнему, мы стремимся к тому дню, когда, наконец, вместе примем участие в евхаристической трапезе. На нас, как на христиан, возложена обязанность приготовиться к получению этого дара Евхаристического общения, согласно наставлениям святого Ириния Лионского, через исповедание одной веры, постоянную молитву, внутреннее обращение, обновление жизни и братский диалог (Против ересей, IV, 18, 5. PG 7, 1028). Достигнув той цели, к которой мы устремляем наши надежды, мы явим миру Божию любовь и, таким образом, будем признаны истинными учениками Иисуса Христа (ср. Ин 13:35).

4. Богословский диалог, который ведет Смешанная православно-католическая богословская комиссия, вносит фундаментальный вклад в поиски полного общения между католиками и православными. Во время понтификатов Пап Иоанна Павла II и Бенедикта XVI и Патриарха Димитрия, на наших богословских встречах был достигнут значительный прогресс. Сегодня мы хотим высоко оценить как полученные результаты, так и те усилия, которые прилагаются в настоящее время. Речь не идет об исключительно теоретическом действии, но о действии в истине и любви, требующем все более глубокого познания взаимных традиций, чтобы их понять и на них учиться. Поэтому еще раз подтверждаем, что богословский диалог – это не поиски минимального

общего богословского знаменателя для достижения компромисса, он основан скорее на углублении целостной истины, которую Христос даровал Своей Церкви, и которую мы, движимые Святым Духом, непрестанно стремимся познать как можно лучше. Итак, мы совместно утверждаем, что наша верность Господу требует братской встречи и подлинного диалога. Этот совместный поиск не отдаляет нас от истины, но, скорее, через обмен дарами, приведет нас под водительством Святого Духа к полноте истины (ср. Ин 16:13).

5. Хотя мы еще находимся на пути к полному общению, мы уже теперь обязаны давать общее свидетельство Божьей любви ко всем, сотрудничая в служении человечеству, особенно же в том, что касается защиты достоинства человеческой личности на каждом этапе ее жизни и святости семьи, основанной на браке, распространение мира и общего блага, ответы на нищету, которые не перестают уязвлять наш мир. Мы признаем, что следует постоянно бороться с голодом, бедностью, неграмотностью, несправедливым распределением ресурсов. Мы обязаны стремиться к тому, чтобы совместно строить справедливое и гуманное общество, в котором никто не будет чувствовать себя исключенным или отверженным.

6. Мы глубоко убеждены, что будущее человеческого рода зависит также от того, как мы, мудрым и исполненным любви образом, справедливо и честно сумеем защитить дар творения, вверенный нам Богом. Поэтому мы с сожалением признаем, что несправедливая эксплуатация нашей планеты является грехом перед очами Бога. Мы подтверждаем нашу ответственность и обязанность возрас- тать в смирении и умеренности, чтобы все люди ощутили необходимость уважать творение и бережно его охранять. Мы совместно подтверждаем общее обязательство побуждать совесть к сохранению сотворенного мира, обращаемся с призывом ко всем людям доброй воли задуматься над стилем жизни, который заменит расточительство умеренностью, проявляя меньше жадности и больше великодушия, чтобы защитить Божий мир и добро Его народа.

7. Кроме того, существует неотложная потребность эффективного и обязывающего сотрудничества между христианами, чтобы повсюду обеспечить право на публичное выражение своей веры и на справедливое отношение, способствуя

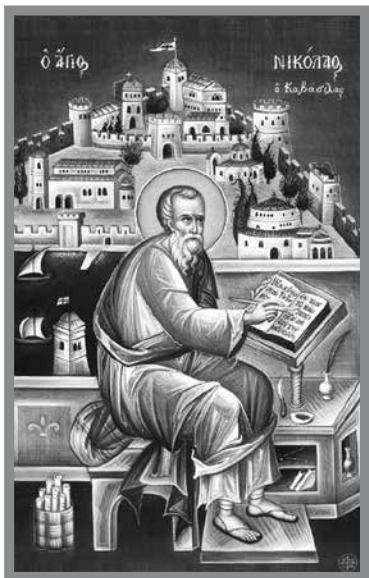
вкладу, который христианство не перестает вносить в современные общество и культуру. В связи с этим призываем всех христиан поддерживать аутентичный диалог с иудаизмом, исламом и другими религиозными традициями. Равнодушие и взаимное незнание могут привести только к недоверию, а порой, к сожалению, и к конфликту.

8. В этом Святом Граде Иерусалиме мы стремимся выразить нашу общую глубокую обеспокоенность положением христиан на Ближнем Востоке и их правом оставаться полноправными гражданами своей родины. Обращаем полную доверия молитву к всемогущему и милосердному Богу за мир на Святой Земле и на всем Ближнем Востоке. Особенно молимся о Церквях Египта, Сирии и Ирака, которые претерпели большие страдания в ходе недавних событий. Призываем все стороны, независимо от их религиозных убеждений, к дальнейшей работе над примирением и справедливым признанием прав народов. Мы глубоко убеждены в том, что не оружие, а диалог, прощение и примирение являются единственными средствами, которыми можно достичь мира.

9. В сегодняшнем мире, несущем на себе печать насилия, равнодушия и эгоизма, множество мужчин и женщин теряют ориентацию. Именно наше общее свидетельство о Благой Вести может помочь современному человеку найти путь, который приведет его к истине, справедливости и миру. В единстве намерений, памятуя о примере, поданном пятьдесят лет назад в Иерусалиме Папой Павлом VI и Патриархом Афинагором, мы призываем христиан и верующих всех религиозных традиций, всех людей доброй воли признать, что важность настоящего момента побуждает нас искать примирения и единства человеческого рода, при полном уважении законных различий, блага всего человечества и будущих поколений.

10. Совершая наше общее паломничество к месту, где наш Единый и Единственный Господь Иисус Христос был распят, погребен и воскрес, мы смиренно вверяем заступничеству Богородицы и Приснодевы Марии будущие шаги на нашем пути к полному единству и вверяем безграничной Божьей любви весь человеческий род. «Да просветит Господь лице свое на тя и помилует тя. Да воздвигнет Господь лице свое на тя и даст ти мир» (Чис 6:25,26).

Иерусалим, 25 мая 2014

Семь слов о жизни во Христе Св. Николай Кавасила

(начало в № 61 газеты «Metropoolia»)

Тем, кои так духовно созданы и таким образом рождены, следует получить и действие, которое бы соответствовало таковому рождению, и сообразное тому движение. И это доставляет нам таинство Божественного мира, ибо деятельными соделывает духовные действия, то одно, то другое, то многие, судя по тому, какую имеет кто приемлемость к таинству. И ныне с омывшимися совершается то же, что в прежние времена соделывали руки апостолов с крещеными от них, ибо когда апостолы возлагали руки на принявших таинство, сказано, подавался им Дух Святой, и теперь Утешитель нисходит на помазуемых. Доказательства сего следующие. Первое: в Ветхом завете одинаково помазывались цари и священники, закон же церкви первых воцаряя миром, на священника возлагает руки и молится о благодати Духа, показывая сим, что то и другое считаем за одно и то же, и что то и другое имеет одну и ту же силу. Потом они имеют общее между собою в именах: оное называется помазанием, сие – сообщением Духа. Ибо рукоположение священников Божественнейшие из иереев называют помазанием, и наоборот, о тех, коих совершают таинством мира, и молятся, и веруют, что они общники Святого Духа, и когда приступающим к таинству объясняют, что оно такое, называют его печатью духовного дара. Сие и воспевают при помазании. Еще же и помазанником соделался Сам Владыка, не потому, что принял на главу изливанное миро, но ради Духа Святого, когда для восприимчивости им плоти соделался хранилищем всякого духовного действия; и не помазанником только, но и помазанием, ибо сказано: «миро изливанное имя твое» (Песн.1:2), одно с самого начала, другое – впоследствии. Пока он не соделался

тем, чему мог Бог сообщить свои дары, он был миром, пребывающим в себе самом; когда же стала существовать блаженная плоть, принявшая всю полноту Божества, коей, как говорит Иоанн, не в меру даде Бог Духа (Ин.3:34) и вложил всякое духовное богатство, тогда изливанное на нее миро и истинно соделалось и стало называться помазанием. Ибо быть сообщену для него значило соделаться помазанием и быть излиану. Ибо не переменил он места, не разрушил стены и не преступил через нее, но уничтожил разделяющие его от нас тем, что сам приняв его в себя, не оставил ничего между собою и нами. Ибо не местом отличается от людей Бог, наполняющий всякое место, но отстоит различием, и природа сама отделяет себя от Бога тем, что во всем, что имеет, отличается от него, а общего не имеет с ним ничего, потому что он только Бог, а природа только человек. Когда же плоть была обожена и природа человеческая принята в ипостась Самого Бога, миро уже перешло через ограждение. И различие оное не имеет уже места, когда одно уже было, а другое соделалось единою ипостасью, которая уничтожает расстояние между Божеством и человечеством, будучи общим пределом каждого естества, а между стоящими порознь не бывает общего предела. Если бы алавастр каким-либо способом в миро превратился, не сообщимым для внешнего не могло бы остаться миро, ни то, что внутри, ни в себе самом; равным образом когда наша природа обожилась в Спасителевом теле, не осталось ничего отделяющего род человеческий от Бога, почему и участвовать в его благодеяниях ничто не препятствует нам, кроме греха. Поелику же двоякое было преграждение: одно от естества, другое от воли, то одно уничтожил Спаситель воплощением, другое – распятием. Ибо грех разрушен крестом. Посему после Крещения, имеющего силу одного креста и смерти, в мире получаем общение Духа. Ибо когда уничтожено то и другое препятствие, ничто не удерживает, чтобы Дух Святой излился на всякую плоть, сколько возможно это в настоящей жизни. Ибо для непосредственного сопребывания с Богом есть и третье препятствие, смерть, и носящим смертное тело нельзя обойтись без гадания и зеркала. Итак, поелику люди трояко отстояли от Бога: природою, грехом и смертью, – Спаситель соделал, чтобы истинно сообщались и непосредственно приходили к нему, уничтожив одно за другим все, что препятствовало сему: одно – приобщившись человечеству, другое – смертью на

кресте, а последнее средостение совершенное изгнал из природы воскресением. Посему Павел говорит: «последний враг испразднится – смерть» (1Кор.15:26). Назвал бы он ее врагом, если бы она не была препятствием для нашего истинного благополучия, ибо наследникам бессмертного Бога нужно быть свободными от тления. Ибо «тление нетления не наследствует» (1Кор.15:50).

Ибо после общего воскресения людей, причина коего воскресение Спасителя, зеркало и гадание прейдут, и лицом к лицу узрят Бога очищенные сердцем.

Итак, дело таинства – преподавать действия Святого Духа, а миро вводит самого Господа Иисуса, в Котором все спасение людей, вся надежда благ и от Него нам общение Святого Духа, чрез Него же и приведение к Отцу. Ибо воссоздание людей хотя производит вообще вся Святая Троица, но деятелем служит одно Слово, и не в одно то время, когда было общником в жизни людей, и себе принес, – говорит Павел, – «во еже вознести многих грехи» (Евр.9:28), но с того времени и навсегда, пока еще носит естество наше, ради коего мы имеем в Нем ходатая к Богу, Сам Собою очищает совесть нашу от мертвых дел, Сам Собою подает нам Духа.

Сие таинство в прежние времена сообщало крещаемым дарования исцелений и пророчества и языков и тому подобное, что для всех людей служило ясным доказательством превосходящей силы Христовой. Ибо в них была нужда, когда утверждалось и устанавливалось благочестие. И ныне то же бывает с некоторыми, то же сказано и о прежнем и о будущем: и демонов изгоняли они и от болезни освобождали одною молитвою и не во время жизни только, но и умершие уже могли совершать подобное, поелику духовная сила не оставляет и почивших блаженных. А что сообщает миро каждому из христиан и к чему удобно всякое время – это есть дар благочестия и молитвы и любви и Целомудрия и иного, что благопотребно для приемлющих. Если же сие чуждо многим из христиан и сокрыто от них, не знают они, есть ли Дух Святой, сие оттого, что они получ или таинство в раннем возрасте и приняли дары его бессознательно и, когда пришли в возраст, обратились к чему не должно и ослепили око души. Таким образом, «Дух» принимающим таинство сообщает дары свои, «разделяя властью ко муждо, якоже хощет» (1Кор.12:11), и не престал Господь, благотворя нам, так как и обещался пребывать

с нами навсегда. Ибо не напрасно таинство, но как от Божественной купели получаем отпущение грехов и от священной трапезы приобщаемся Тела Христова, и не прекратится сие до тех пор, пока не придет явно Самый Тот, кто служит основанием их – подобным образом совершенно необходимо, чтобы христиане и от Божественного мира получали, что нужно, и приобщались даров Святого Духа. Ибо какая сообразность, чтобы из Священных таинств одни были действительны, а сие нисколько не было полезно и об оных знать, что возвешенное о них, по словам Павла (Евр.10:22), верно, о сем же сомневаться. Должно или ни об одном не думать, или и о других думать одно и то же, так как одна и та же сила действует во всех, и единое зачатие единого Агнца и Его смерть и кровь доставляет совершение всем. И так истинно преподается Святой Дух, одним дабы они могли благодетельствовать другим и, как говорит Павел, назидать церковь, предрекая будущее, или уча таинствам, или словом освобождая от болезней, другим, чтобы сами сделались лучшими, сияя благочестием, или преизбытком целомудрия, или любви, или смиренномудрия. Ибо для получившего возможно целомудрствовать помыслом и нравом, и упражнять нрав свой в правде, и молиться, и любить, и во всем прочем быть ревностным. Возможно для движимого Богом удержать волю от страстей, быть человеколюбивым, и справедливым, и оказывать иное любомудрие. Ибо как в людях, действующих под влиянием лукавых духов, существуют скотские страсти, так наоборот, когда движит сам Бог, – существуют добродетели божественные и высшие человеческого закона. Сим образом любил блаженный Павел, кроток был Давид, и другие из восхваляемых показали разум выше естества человеческого. Ибо написал он Филиппийцам, что любит их утробой Иисуса Христа (Флп.1:8), о Давиде же сказал Бог: «обретох... мужа по сердцу Моему» (Деян.13:22). И вера есть дар духовный, который желали получить Апостолы от Спасителя, говоря: «приложи нам веру» (Лк.17:5), и Сам Он просит для них освещения от Отца: «святити, – говорит, – их во истину Твою» (Ин.17:17). И Бог дает молитву молящемуся и «сам Дух ходатайствует о нас воздыханием неизглаголанными» (Рим.8:26), доставляя, думаю, силу молитвы; словом, Дух Святой есть вполне дух премудрости, и разума, и совета, и крепости, и благочестия, и прочего, от чего получают наименования те, коим сообщает Он дары свои.

PERELAAGER 2014

Algus lk 11

Fotod: Maire Udu ja Marje Kuusmik

Meie ise

Kes?

Madli Sepper (38), rätsepa- ja kodunduse haridusega lasteaia õpetaja.

Kus elab?

Juba kümnendat põlve (alates 1711) Raudsepa talus Jõõpres.

Millega sai hakkama?

Õmbles ja tikkis isa Mattias Pallile liturgiliste riiete komplekti – alusstihhaarist feloonini.

Kui kaua õmbles, tikkis ja kus?

9 kuud. Augustist 2013 – ülestõusmispühadeni 2014. Õhtuti peale tööd. Kodus või Jõõpre Algkoolis ja lasteaias.

Mis tehnikas? Millised materjalid, mustrite päritolu, stiil?

Varspiste ja tätepiste, littertikand, narmad käsitsi tehtud, puuvillased niidid. Muster pärineb Juuru naiste käistelt. „Vaimumõõga” ornamendi kombineeris ise kalade (just hiljuti Rooma-reisilt nähtu) ja südamete motiividest. Lõiked pärinevad isa Toivo Treimalt.

Kes maksis?

Üks anonüümne annetaja.

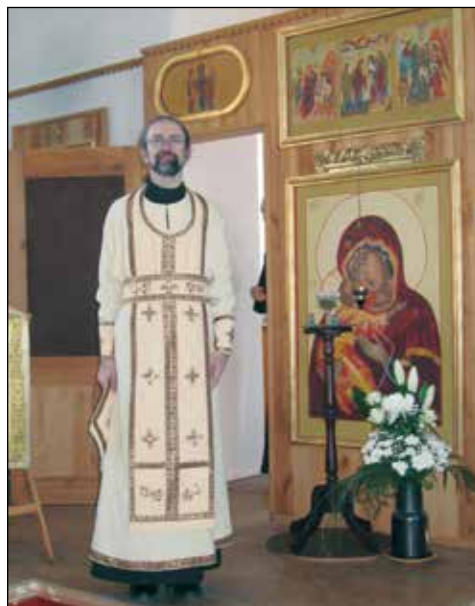
Miks maksis?

Et koguduse preester saaks ametiriided.

Millega Madli veel tegeleb?

Tunneb piiratud rõõmu kirikutekstiiiliga jändamisest (loe: renoveerimisest, tikkimisest). On juba aastaid renoveerinud vanu kirikutekstiile, näiteks Jõõpre püha Georgiuse kirikule armulauakarikate katteid ja Uruste kirikule analoi (ehk lugemispuldi) kätte, pikendanud ja lühendanud preestrite rüüsid. Kasvatab poegi Hendrikut (10) ja Jaani (5).

Siimeoni ja Hanna kiriku muuseumis on üks kaunilt tikitud preestrirüü. Ülempreester Felix Kadarik on meenutanud, et see rüü oli kasutusel Levala Püha Neeva Aleksandri kirikus siis, kui ta 13. augustil 1944 sinna teenima määrati: „See komplekt oli sel ajal Levala kirikus eriti pidulikuks preestrirüüks. Selleaegne Levala koguduse

kirikuvanem Georgi Oopkaup andis mulle esimest korda siis kapist selle preestrirüü koos karika katetega 1944. a kiriku nimepäeva liturgia jumalateenistuse pidamiseks. Valmistatud oli rüü koguduse naistegelaste kätetööna arvatavasti vahetult enne 1940 aastat.”

Kahjuks ei tea me, kes olid need tublid naised, aga Madli on nüüd selle ilusa traditsiooni elushoidja ja jätkaja.

Vt ka Pärnu Postimehes 19. aprillil 2014 ilmunud Karin Klausu lugu „Preestrirüü õmblemiseks kulus üheksa kuud”.

Fotod: Madli Sepperi erakogu

Üles kirjutanud Sirje Säär ja Inga Heamägi, Tallinna Siimeoni ja Hanna kogudus